Kuch — adolatda

Adolat

O'zbekiston Respublikasi ijtimoiy-siyosiy va huquqiy gazetasi

1995 yil 22 fevraldan chiqa boshlagan ☼ 2002 yil 11 may ☼ shanba ☼ № 18 (357) ☼ sotuvda erkin narxda

ХОТИРА – МУҚАДДАС, ҚАДРЛАШ ЭСА БУРЧДИР

Бир неча йилки, Президентимиз Ислом Каримовнинг Фармонига биноан, мамлакатимизда 9 май Хотира ва Қадрлаш куни сифатида кенг нишонланмоқда. Бу йил мазкур байрам Қарияларни қадрлаш йилида нишонланаётгани унинг аҳамиятини янада оширади. Хотира ҳам, Қадр ҳам, аввало, кекса авлод ҳаётига эҳтиром билан боғлиқ тушунчалардир.

9 май куни пойтахтимиздаги Хотира майдони одамлар билан янада гавжум бўлди. Эрта тонгданоқ бу ерга уруш ва меҳнат фахрийлари, ҳукумат аъзолари, ҳарбийлар, жамоатчилик вакиллари, қалбида нуронийларга, ўтган авлодлар хотирасига ҳурмат ва эҳтиром жўш урган ёшлар йиғилди. Майдон узра сокин мусиқа садоси ёйилади.

Майдонга кириб келган Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов маросимга йиғилганлар билан бирма-бир саломлашиб, ҳарбий оркестр садолари остида Мотамсаро она ҳайкали пойига гулчамбар қўйди.

СУРАТДА: маросимдан лавҳа.

Президентимиз Иккинчи жаҳон урушида, Ватан равнақи ва озодлиги йўлида жон фидо қилган минглаб юртдошларимиз хотирасига ҳурмат бажо этди.

– Хотира ва қадрлаш халқимизга хос, миллий ўзлигимиз, урф-одатларимиз билан чамбарчас боғлиқ муқаддас тушунчалардир, – деди давлатимиз раҳбари журналистлар билан суҳбатда. – Шунинг учун бугун нишонлаётганимиз Хотира ва Қадрлаш куни мамлакатимиз ҳаётида ўзига хос ўрнини топган халқона маросим бўлиб қолди.

Вазирлар Маҳкамаси мазкур байрам муносабати билан Иккинчи жаҳон уруши фахрийларини рағбатлантириш тўғрисида қарор қабул қилди. Бу давлатимиз томонидан уларга кўрсатилаётган ғамхўрликлар, нуронийларимизнинг ҳар доим диққат-эътиборда эканини кўрсатувчи хайрли ишлардан бири бўлди.

– Бугун кўплаб мамлакатларда Ғалаба куни кенг нишонланаяпти, – деб гапида давом этди Президент. – Ҳарбий параду бошқа дабдабали маросимлар ўтказилмоқда. Бироқ эътиборингизни масаланинг бошқа томонига қаратмоқчиман. Бундай ҳарбий парадлар, ўз кучини намойиш этишлар, [illegible], барибир, яна уруш нафасини эслатади. Шунинг учун, имоним комилки, бир кун келиб ўша давлатларда ҳам Ўзбекистондаги каби шу маросим пайдо бўлади. Зеро, хотира абадийдир. Ўтганлар ёдини эсда сақлаш, уларга ҳурмат-эътиром бажо этиш авлодлар учун ҳам қарз, ҳам фарзлигини ҳеч қачон унутмаслигимиз даркор. Инсон бор экан, хотира ва тарих мангудир.

Давлатимиз раҳбари таъкидлаганидек, иккинчи жаҳон уруши кўпчилик мамлакатлар қатори юртимизга ҳам оғир кулфатлар келтирди. Ўша йилларда 1,5 миллион ўзбекистонлик қўлга қурол билан жанггоҳларга отланди. Шу ўринда Юртбошимиз бир рақамга эътиборни қаратди. Ўша йиллари Ўзбекистоннинг умумий аҳолиси 6,5 миллионни ташкил этган. Агар аҳолининг ярми эркаклар (улар орасида вояга етмаган ўғил болалар, кексалар бор) деб қарасак ҳам, [illegible] 9 май – Хотира ва Қадрлаш кунида уларнинг руҳи покларига ҳурмат бажо келтириш билан бирга, шаҳидлар ортида қолган миллион-миллион кишиларга ҳам эҳтиром кўрсатилади. Шунингдек, халқимиз эрки – Истиқлол йўлида жон фидо қилганлар хотираси ҳам абадий ёдимизда бўлади.

Хорижий давлатларда ватандошларимиз таъқибларга дахлдор кўплаб ашё ва архив ҳужжатлари сақланмоқда. Бу ҳужжатларни юртимизга қайтариш борасида муайян ишлар амалга оширилаяпти. Шу мақсадда махсус комиссия тузилган. Ислом Каримов мазкур масалага тўхталар экан, биз бу ҳужжатларни қайтариб олиш учун барча ишни қиламиз, деди.

Ислом Каримов шу ерда бир гуруҳ зиёлилар билан ҳам суҳбатда бўлди.

– Неча йиллан бери бошимизда кўр кўланка солиб турган кучларнинг пайи қирқилди, – деди Президентимиз. – Аммо, бир зум бўлсин, биз бепарво бўлмаслигимиз керак. Юртимиз тинчлиги осойишталигини сақлаш биз учун доим долзарб масала бўлиб қолаверади. [illegible]

Хотира майдони кун бўйи одамлар билан гавжум бўлди. Мотамсаро она ҳайкали пойи эса гулларга бурканди. [illegible]

– 1941 йилда урушга кетиб, – дейди зиёратчилардан бири Мадамин бобо Хасанов. – Россия, Беларусь, Болтиқбўйи республикалари, Польша, Германия каби мамлакатларда жанг қилдим. Бугун ўша суронли йилларда мен билан бир сафда бўлган, қирғинбарот жанглардан ҳалок бўлган юртдошларим, юртдошларимни хотирладим. Шундай озод ва эркин юртда яшаш бахтига муяссар бўлаётганим учун Яратганга шукроналар айтмоқдаман. [illegible]

Президентимиз таъкидлаганидек, Хотира ва Қадрлаш кунини нишонлаш ўтганлар руҳини шод этиб, кексаларнинг ҳурматини жойига қўйиш билан бирга ёшлар қалбида ота-боболаримиз жасоратининг қадрига етиш, она Ватанга, халққа муҳаббат, истиқлол ғояларига садоқат, [illegible]

Анвар БОБОЕВ,
Анвар КАРИМОВ,
ЎзА мухбирлари.

ГЕРХАРД ШРЁДЕРНИНГ ЎЗБЕКИСТОНГА РАСМИЙ ТАШРИФИ

Германия Федератив Республикаси Федерал канцлери Герхард Шрёдер 9 май куни расмий ташриф билан Ўзбекистонга келди. Икки мамлакат давлат байроқлари билан безатилган Тошкент аэропортида олий мартабали меҳмонни Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Ўткир Султонов кутиб олди.

Ушбу тарихий ташриф икки мамлакат ўртасидаги муносабатлар жадал юксалиб бораётгани, эндиликда ўзаро ҳамкорликни ҳар жиҳатдан янги босқичга кўтариш, кўламини янада кенгайтириш зарурати туғилганидан далолатдир.

Президент Ислом Каримов бир йил муқаддам Германияга расмий ташриф билан борган эди. Ўша ташриф асносида кўплаб келишувларга эришилди, алоқаларни янада кенгайтиришга хизмат қиладиган ҳужжатлар имзоланди. Мамлакатимиз раҳбари ўшанда ГФР канцлерини Ўзбекистонга таклиф этганди. Германия канцлерининг бугунги ташрифи Ўзбекистон ва Германиянинг ўзаро алоқаларни кенгайтиришга интилиши бир хилда кучли эканини англатади.

Айни пайтда томонлар Г. Шрёдернинг ташрифи Ўзбекистон–Германия муносабатларидаги муҳим босқич бўлишига ишонч билдирмоқда. 10 май куни Дўрмон қароргоҳида ўтадиган музокаралар бу ишончни тасдиқлаши шубҳасиздир.

ҚЎШМА КОРХОНА БИЛАН ТАНИШУВ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг таклифига биноан мамлакатимизга расмий ташриф буюрган Германия Федератив Республикаси Федерал канцлери Герхард Шрёдер 10 май куни мамлакатимиз Бош вазири Ўткир Султонов ҳамроҳлигида Тошкентдаги «Хобас-ТАПО» Ўзбекистон-Германия қўшма корхонасини бориб кўрди.

Халқ хўжалиги учун жуда зарур нометалл қувурлар ишлаб чиқаришга ихтисослашган мазкур корхона 2000 йили ишга туширилган. Энг юксак технологиялар асосида ишлайдиган бундай завод МДҲда ягона. Шу боис унда ишлаб чиқарилаётган юқори сифатли маҳсулотларга жаҳон бозорида талаб жуда катта. Бу эса унинг экспорт имкониятларини сўзсиз оширади. Яна бир афзаллиги - маҳсулот учун ишлатиладиган хомашёнинг асосий қисми мамлакатимиздан олинади.

Германия Федерал канцлери корхонада ишчилар учун яратилган меҳнат шароити, ишлаб чиқарилаётган маҳсулот турлари билан танишди. Корхонанинг ишлаб чиқариш қуввати ва экспорт имкониятларига юқори баҳо берди. Бундай қўшма лойиҳаларни кўпайтириш икки мамлакат ўртасидаги алоқаларни янада мустаҳкамлашга хизмат қилишини таъкидлади.

ФИКРЛАР МУШТАРАКЛИГИ – АМАЛИЙ ҲАМКОРЛИК ОМИЛИ

10 май куни Дўрмон қароргоҳида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов ва расмий ташриф билан мамлакатимизга келган Германия Федератив Республикаси Федерал канцлери Герхард Шрёдер ўртасида музокаралар бўлиб ўтди.

Юксак мартабали меҳмонни расмий кутиб олиш маросимидан кейин бошланган ушбу мулоқот чоғида Ўзбекистон-Германия муносабатларининг бугунги ҳолати ва истиқболлари, иқтисодий ҳамкорлик, минтақавий хавфсизлик ҳамда Афғонистонни тиклаш ва тинч ҳаётга қайтаришга ёрдамлашишга оид масалалар [illegible]

[illegible] кичлар икки мамлакатнинг салоҳияти даражасида эмаслиги таъкидланди. Ҳозирги вазиятда савдо, молия, сармоя жалб қилиш, техника ва технологиялар соҳаларини иқтисодий ҳамкорликнинг устувор йўналишлари этиб белгилаш зарурлиги қайд этилди. Ўзбекистон томони энергетика, саноат ва транспорт соҳаларида алоқаларни ривожлантириш мақсадга мувофиқ бўлишини таъкидлади.

Ўзбекистон билан Германия ўртасидаги муносабатларда ГФРнинг федерал ерлари ва Ўзбекистон вилоятлари ўртасидаги алоқалар ҳам муҳим ўрин тутади. Шу кунгача Вестфалия, Саксония каби федерал ерлардан турли даражадаги кўплаб делегациялар Ўзбекистонга келиб кетди. Ҳудудий-маъмурий бирликлар фақат иқтисодий ҳамкорлик билан чекланмайди. Масалан, Берлин билан Тошкент б260биродарлашган шаҳарлар ҳисобланади. Ўзбекистонликлар Штутгарт, Дрезден шаҳарлари жамоатчилиги билан ҳам қалин муносабат ўрнатган.

Германия нафақат иқтисодий салоҳияти, балки сиёсий нуфузи ҳам юқори бўлган мамлакатдир. Афғонистонда тинчлик ўрнатиш масаласига бағишлаб ўтган йилнинг ноябрида чақирилган халқаро конференция Боннда ўтказилгани бунинг бир исботидир. Бонн конференцияси Афғонистонни тинч ҳаётга қайтаришдаги биринчи салмоқли қадам сифатида тарихга кирди.

Афғонистондаги воқеаларга муносабат муштараклиги Ўзбекистон билан Германиянинг сиёсий алоқалари янада кенгайишига олиб келди. Президент Ислом Каримов ҳамда канцлер Герхард Шрёдернинг январ ойида бўлган телефон сўзлашувидан кейин, Ўзбекистон инсонпарварлик операцияларини амалга оширишига ёрдамлашиш учун Германияга Термиз аэродромидан фойдаланишга рухсат берди, Феврал ойида бу борада ҳукуматлараро ҳужжат имзоланди.

Ўзбекистоннинг ёрдамисиз Германия инсонпарварлик операцияларини ҳозиргидек кенг кўламда бажара олмаган, аксилтеррор операциясига ҳозиргидек катта ҳисса қўша олмаган бўлур эди. Музокаралар якунида бўлган матбуот анжуманида буни канцлер Г.Шрёдер очиқ эътироф этди ва Ўзбекистон билан Германиянинг кўплаб халқаро миқёсдаги сиёсий масалаларга муносабати муштараклигини, ана шу муштараклик халқларимиз манфаатлари йўлида амалий ҳамкорликни янада кенгайтиришга ундашини таъкидлади.

Ҳақиқатан ҳам, жуда кўп масалаларда икки мамлакатнинг қарашлари ўхшаш ё яқин. Хусусан, БМТни ислоҳ қилиш масаласида томонларнинг фикри бир жойдан чиққан. Президент Ислом Каримов мазкур ташкилот Хавфсизлик кенгаши доимий аъзоларининг сафини кенгайтириш, жумладан, унга жаҳон сиёсий ва иқтисодий ҳаётида муҳим ўрин тутувчи Япония ва Германияни қўшиш таклифини илгари суриб келади. Германия канцлери бундай ташаббус ва Термиз аэродромидан фойдаланишга рухсат бергани учун Ўзбекистон раҳбарига миннатдорлик билдирди.

Матбуот анжуманида музокаралар давомида демократия, бозор ислоҳотлари, фуқаролик жамияти асосларини мустаҳкамлаш, Ўзбекистонда сармоя муҳитини янада яхшилаш масалари ҳам муҳокама этилгани маълум қилинди. Г.Шрёдер ўзининг куни кеча амалга оширилган Афғонистон сафари якунларига тўхталиб, ушбу мамлакатда вазият барқарорлашаётгани, бунда аксилтеррор коалициясининг операциялари, Ўзбекистон ва Германия каби давлатларнинг саъй-ҳаракатлари муҳим аҳамият касб этаётганини таъкидлади. Шу билан бирга, мамлакатларимиз уюшган жиноятчилик, жумладан, наркобизнесга қарши курашдаги ҳамкорликни янада кенгайтириши лозимлигини қайд этди.

Ислом Каримов, Германия Федерал канцлерининг мазкур ташрифи икки мамлакат муносабатлари ривожини ҳар томонлама рағбатлантиришга хизмат қиладиган муҳим воқеа бўлганини таъкидлади.

Шу билан Германия Федератив Республикаси Федерал канцлери Герхард Шрёдернинг Ўзбекистон Респбуликасига расмий ташрифи ниҳоясига етди. Тошкент аэропортида юксак мартабали меҳмонни Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов кузатиб қолди.

(ЎзА).

ЕТТИ ИҚЛИМ САДОСИ

ШИРАК ЯНА ПРЕЗИДЕНТ БЎЛДИ

Франциянинг амалдаги президенти Жак Ширак ушбу лавозимга қайта сайланди.

Бундан бир неча кун олдин бўлиб ўтган сайловда у 82 фоиз овоз олиб, ҳозир мамлакатда энг обрўли шахс эканлигини амалда исботлади. Шундай қилиб, Жак Ширак Францияни яна беш йил бошқаради.

Сайлов тугаб, натижалар эълон қилингандан сўнг у Париж марказида қад ростлаган Республика майдонида ўз тарафдорлари булан учрашди ва номзодини қўллаб-қувватлаганликлари учун уларга чуқур миннатдорчилик билдириб, бундан буён ҳам Францияни халқаро майдонда нуфузини ошириш, халқ фаровонлигини юксалтириш йўлида бор куч ҳамда имкониятларини ишга солишини айтди.

Маълумки, мамлакат Миллий фронт етакчиси Жон-Мари Ле Пен сайловда Жак Ширакнинг асосий рақиби сифатида майдонга чиққан эди. Сайловнинг дастлабки босқичида у бир мунча муваффақиятга эришган бўлсада, ҳал қилувчи босқичда атиги 17,94 фоиз овоз олди.

ПУТИН ЭНГ ОММАВИЙ АРБОБ

Россиядаги «Жамоатчилик фикри» фонди яқинда мамлакат фуқаролари ўртасида сўров ўтказди.

Сўровда икки мингга яқин киши қатнашди. Уларга агар яқин кунлар ичида «президентликка сайлов ўтказаладиган бўлса, ким учун овоз берардингиз», деган савол билан мурожаат этилди.

Жавоблардан маълум бўлишича, Россиядаги машҳур сиёсатчилар ичида Владимир Путин машҳури экан. Агар шу якшанбада мамлакат президентлигига сайлов бўлса, у 51 фоиз овоз олиши мумкин.

Қолган ўринлар қуйидагича тақсимланди: Г. Зюганов — 13 фоиз, О. Тулеев — 4 фоиз, В. Жириновский — 4 фоиз, Е. Примаков — 3 фоиз, С. Шойгу — 2 фоиз, Г. Явлинский — 2 фоиз овозга эга бўладилар.

КЕЛАЖАК БОЛАЛАР МЕҲНАТИСИЗ

Дунёда 7 ёшдан 17 ёшгача бўлган 352 миллион бола жисмоний меҳнат билан банд экан.

Бу маълумотлар Меҳнатни ташкил этиш халқаро ташкилоти томонидан тайёр-ланган докладда келтирилган. Ташкилот мутахассисларининг таъкидлашича, ишлаётган болалардан 179 миллионтаси умуман тоқат қилиб бўлмайдиган ишларга жалб этилган. Улардан ҳатто қул сифатида фойдаланилмоқда. Айрим норасидалар ҳарбий тўқнашувларда иштирок этишмоқда.

ДЕНГИЗДА 19 КУН ТАНҲО ҚОЛДИ

Шу йил апрель ойининг бошида Индонезияга тегишли танкер бортида ёнғин чиққач, кемадагилар уни тарк этиш чоғида итни ташлаб кетишга мажбур бўлишган эди.

Қутқарилган кема командаси аъзолари Гонолулуга етиб келишганда воқеадан хабардор бўлган ҳайвонларни қутқариш ташкилоти вакиллари бонг уришди. Бечора итни қутқариш бўйича махсус қидирув отряди ташкил этилди. Бунинг учун 50 минг доллар сарфланди. Аммо қилинган ҳаракат ва ҳаражат самара бермади.

Орадан яна икки ярим ҳафта ўтгач Индонезия танкерини АҚШ ҳарбийлари кўриб қолишди. Қарашса, у ерда Форж лақабли ит ёлғиз юрибди. Шундай қилиб, 19 кун деганда бечора ит қутқарилди.

МИСРДА ЯНА БИР ПИРАМИДА ТОПИЛДИ

Миср ва Швейцария археологлари яқинда яна бир — 110-пирамидани топишди

Пирамида Абу Роаш деган жойда қад кўтарган. Унинг ҳажми у даражада катта эмас. Асосининг бир томони 12 метр, баландлиги эса икки метрдан зиёдроқ. Топилманинг қимматли томони шундаки, у буюк Фиравн Хеопснинг ўғли Фиравн Жедефрнинг қуриб битказилмаган пирамидаси ёнида бунёд этилган.

Фиравн Жедефр эрамиздан аввалги XVII асрда яшаб ўтган. Мутахассисларнинг таъқидлашича, ушбу кичик пирамида Фиравннинг умр йўлдоши дафн этилган жой бўлиши мумкин.

• Берлин манзаралари.

ҲАМЁННИ ЯРИМ АСРДАН СЎНГ ҚАЙТАРИШДИ

Сан-Франциско шаҳрида истиқомат қилувчи полициячи почта орқали олган посилкани очиб ҳайратдан ёқа ушлади.

Гап шундаки, посилка қутисида полициячининг буваси бундан деярли ярим аср муқаддам йўқотган ҳамён ётарди. Ҳамён билан бирга хат ҳам бўлиб унда айтилишича, ушбу нарсани у 50 йил аввал телефон будкасидан топиб олган. Лекин вақтида ҳамённи эгасига қайтара олмаган.

Сабаби, у ҳамённи дастлаб полиция участкасига олиб бораётганда аварияга учраб, касал бўлиб ётиб қолган ва топилма эсидан чиқиб кетган. Ярим аср ўтгандан сўнг эса эски сумкасини кўраётиб ҳамённи кўриб қолади. Ана шундан кейин уни манзилига жўнатади.

Ҳамён эгасининг набираси эса, унинг ичидан автомобиль ҳайдовчиси гувоҳномаси, кредит карточкаларни ва 60 долларли чекни топди.

ПРЕЗИДЕНТ НОМИНИ ОЛГАН ПОМИДОР

Челябинск шаҳрида истиқомат қилувчи пенсионер Николай Егоров помидорнинг янги навини яратиб, уни Россия президенти номи билан атади.

Совуққа чидамли бўлган ушбу помидор хуштамлиги ва йириклиги билан ҳам ажралиб туради. Унинг бир донаси 1,5 килограммгача тош босади. Янги нав помидорни татиб кўрганлар унга юқори баҳо беришди.

Назм

ОНА ТОШКЕНТИМ

Кўркингга кўрк қўшар қутлуғ замона,
Қад ростлар қасрлар кўҳна макона,
Камолингни кўриб кўзим қувонар,
Ҳар дилга ишқ бердинг Тошкентим – она!

Ҳар гўшанг бурканди алвон гулларга,
Кўчалар уланди ипак йўлларга.
Кўприклар элларни – элларга боғлаб,
Достон бўлиб тушдинг бутун тилларга.

Кеча меҳмон бўлган бирор мусофир,
Бугунги ҳуснини этолмас тадбир,
Бир ён осмонўпар мовий бинолар,
Бир ёнда миноралар – сўйлайди тақдир.

Санъат кошонаси саройга қиёс,
Ҳар ғиштига меъмор қўшиб эҳтирос.
Ҳатто устунида яратиб дунё,
Меҳр-ла тиклабди муносиб мерос.

Пойтахт заминида мўъжиза кезар,
Халқимнинг бахтини истиқбол безар
Темурбек наслимиз фахр этгулик,
Бунда ҳар бир миллат ўзни бек сезар.

Биродармиз бунда рус-у, қозоқ, қирғиз,
Ҳам турман-у тожик ошно – битта илдиз.
Бир-бирига чамбарчасдур уруғ-аймоқ,
Қуда-анда ҳурматдадир юрак қайноқ.

Яхшилардан ўрнак олинг, келди, даврон,
Бунёдкорлик бу ўлкада чексиз ҳамон.
Бу диёрнинг йўлбошчиси хўп билимдон,
Шул сабабдан келажак – ҳур ва нурафшон.

Абдували ҒУЛОММАҲМУДОВ.

Тойлоқ туманидаги «Султон-М» фермер хўжалигининг иссиқхонаси 6 гектар майдонга жойлашган. Унинг 5 гектарида лимон, 1 гектарида эса сабзавот етиштирилади. Ўтган йили иссиқхона ходимлари юз тонна лимон йиғиб олишди. Ўзлари яхшигина манфаатдор бўлишди. Олинган соф ойданинг 2,5 миллион сўмини хайрия мақсадларида ишлатишди. Чунончи, оталиқларидаги 34-мактаб биносини таъмирлашга ёрдам берилди. Моддий кўмакка муҳтож оилаларга озиқ-овқат маҳсулотлари тарқатилди. 8 нафар ишчи саломатлигини тиклаш учун бепул йўлланмалар билан сиҳатгоҳларга юборилди. «Қарияларни қадрлаш йили»да эса кексалар учун чойхона қурилиши бошлаб юборилган.

СУРАТДА: хўжаликнинг илғор ишчиси Шоирахон Ибодуллаева.

Тоҳиржон ҲАМРОҚУЛОВ олган сурат.

КОСА ОСТИДА НИМКОСА

ёхуд Россиядаги айрим юртдошларимизнинг қисмати ҳақида

Бирон-бир давлат бошқа мамлакатлардан тажрибали мутахассисларни, ишчиларни расмий ҳолда муайян муддатга ишга таклиф этиши табиий ҳолдир. Бу ўринда, ўзаро шартнома асосида, ўша жойга ишлаш учун борувчининг қонуний ҳуқуқлари кафолатланади. Яъни, унинг фуқаролик ва шахс дахлсизлиги, йўл ва турар-жой, озиқ-овқат харажатлари, меҳнат ҳақи сингари муҳим аъмоллар ҳисобга олинади.

Россия Федерацияси ҳам бундан мустасно эмас. Мамлакатларимиз ўртасидаги ўзаро ҳурмат ва ҳамкорлик принциплари асосида қилинаётган ишлардан мамнунмиз, албатта. Бироқ кейинги пайтларда, хусусан РФнинг айрим уддабуррон корчалонлари, турли хил фирмаларнинг хўжайинлари ўз воситачиларини мустақил Марказий Осиё республикалари, шу жумладан, Ўзбекистон ҳудудларига йўллаб, маҳаллий аҳолини товламачилик йўли билан ўз юртларига хуфёна сафарбар этишга уринаптилар. Бир қатор ёшларимиз, малакали мутахассислар, ҳатто баъзан бутун бошли оилалар уларнинг алдовига учинмоқдалар. Таассуфки, коса остида нимкоса борлигини ҳали ҳамма ҳам тушуниб етганича йўқ...

«Ёғли ўлка» сафаридан баъзўр қайтган фарғоналик юртдошимиз Умидбек Топволдиев шундай ҳикоя қилади:

– Енгил автомашиналарни таъмирловчи устахонам бор эди. Оилада учта болам билан беш жонмиз. Тирикчилик бинойидек ўтиб турувди. Бир ўрис жўрам гап топиб келди: Москвада яшовчи акаси, менга уста йигитлардан жўнат, ойига 300 долларгача бераман, депти. Гўллик қилиб қўйдим. Устахонамни бор бисоти билан пуллаб, жўнаб кетдим. Тайинланган фирмага учрадим. Қабул қилишди. Лекин у ерда қулдек ишлаш керак экан. Топган пулим квартира ҳаққи билан озиқ-овқатимга учма-уч етди. Бунисига чидадим. Лекин биз каби «келгинди»ларни у ерда одам ўрнида кўришмаскан. Доимо мулзамлик билан, бўйин қисиб яшашга мажбурсан. Кўчага чиқсанг, мелисаси тинчлик бермайди. «Прописка» суриштиради. Вақтинчалик қайдим бор, десанг, буниси қалбаки, деган баҳона билан пул ундириш пайида бўлади. 50-60 рубль берсанг-бердинг, бўлмаса икки-уч кун сарсон қилиб, яна кўпроққа туширади.

Ахийри бўлмади. Бир ёқдан она-юртим, оилам, болаларим соғинчи. Иккинчи ёқдан, ёлғизлик, хўрлик... Бора-бора қарзга ҳам кира бошладим. Яна уч-тўрт ой турсам, кейин умуман қайтиб келишнинг иложи бўлмай қоларди. Зудлик билан таниш-билишлардан қарз-ҳавола қилиб, амаллаб уйимга келволдим. Ҳозир ўзимни тўрт деворга уриб, қарз узаяпман.

– У ерда, сиз ишлаган жойда яна юртдошлардан бормиди? – сўраймиз Умидбекдан.

– Икки киши эдик. Шеригим қолиб кетди. Қарзга ботган. Асосий кўпчилик Новқат, Душанба томонлардан.

– Россиялик йигитлар-чи?

– Бор, албатта. Лекин уларга икки баравар кўпроқ ҳақ тўлашади. Нега бундай, деёлмайсиз. Акс ҳолда, тўрт томонингиз қибла...

Энди Фарғонанинг Қиргули шаҳарчаси, Тургенев кўчасида яшовчи онахон Зайнаб Майнусованинг дарду ҳасратини тингланг:

– Ёлғизгина ўғлим бор. Оти Аҳлиддин. Отаси вафот этиб қолиб, уни ўзим уйлантирдим. Келиним яхши чиқди. Тиббий ҳамшира. Иккчовимизнинг топиш-тутишимиз рўзғорга бемалол етиб-ортиб турувди. Иккита болали бўлишди. Менинг розилигим билан, ёнгинамиздан алоҳида квартира ҳам сотиб олишди. Оиласи билан бинойидек яшаб турган жойида, кимнингдир гапига учиб, тўсатдан Смоленскка кўчиб кетмоқчи бўлиб қолишди.

– Ойи, деди у. – Россия томонларда иш ҳақи анча баланд экан. Оилавий кўчиб борганларга алоҳида имтиёзлар ҳам берилармиш. Бир йилдаёқ уй-жойли, машинали бўласан, дейишяпти.

– Узоқнинг буғдойидан яқиннинг сомони яхши, болам, – дедим мен унга. – Бу ер ҳар қалай ўз элу юртинг. Ҳар қанча эркалигинг бўлса, кўтаради. Шу ерда ҳам ўтлишудли бўлсанг, меҳнат-заҳматдан қочмасанг, ошиғинг олчи келади. Яхшиси, бу гапларни каллангдан чиқар-да, ҳалол мол-дунё топишнинг йўлини қидир...

Аҳлиддиним гапимга кирмади. Яшаб турган уйини, ҳатто уйидаги бор жиҳозларни сотиб, кўчиб кетишди. Ана энди, манавини ўқиб кўринг...

Онахон кўз ёшлари билан чўнтагидан бир хат чиқариб берди. Ўқиб кўрдим. Унда ўғли ўз оиласи билан қанчалик сарсону саргардонликларга дуч келгани ҳақида ҳикоя қилади. Смоленскка кўчиб боришипти. Ётоқхонага жойлашишипти. Ишга фақат унинг ўзини қабул қилишипти. Хотинини ишга, болаларини боғчага жойлаштириш учун 400 доллар беришипти. Лекин тез орада болаларидан бири бетоб бўлиб қолиб, хотини ишдан чиқиб кетипти. Ётоқ ҳақи, оиланинг озиқ-овқати ва бошқа қанчадан-қанча харажатлари учун Аҳлиддиннинг топган-тутгани етмай, охири қарзга ботиб қолишипти. «Ойи, катта хато қилдим, кечиринг, – деб ёзибди Аҳлиддин, – бу томонларга келишдан олдин, ҳамма нарсани обдон ҳисоб-китоб қилиб, кафолат олиб, кейин жўнаш керак экан. Кимларнингдир гапига учиб, таваккалига жўнаворган ва эндиликда ортга қайтолмай сарсону-саргардон юрган юртдошларимни кўрсам эзилиб кетаман. Биз бу ердан иложи борича тезроқ жўнаб кетишимиз керак. Ойижон! Ушбу хатни Сизга етказувчи амакидан қандай қилиб бўлмасин, 300 доллар топиб жўнатинг. Кимдан қарз кўтарган бўлсангиз, борибоқ кеча-ю кундуз демай ишлаб, ўзим узаман. Жон ойи, қуруқ қайтарманг. Аҳволимиз кун сайин оғирлашиб боряпти».

Зайнаб ая бошига тушган бу мушкулотни қандай қилиб ечганидан бехабарман. Бироқ шу ўринда, баъзилар: «Шундай бўлиши ҳам мумкин. Лекин ҳамма ҳам қуруқ қайтаётгани йўқ» дейишар. Тўғри, Россия Федерациясига бориб ишлаб, мўмай пул топиб келаётганлар кам эмаслигини ҳам эътироф этамиз. Бироқ улар асосан, юқорида айтганимиздек, бораётган жойидан зарур кафолатларни олган, иш ва яшаш жойи аниқ, маълум ихтисосга, касб-ҳунарга эга бўлган соғлом-бақувват ёшлар эканлигини унутмайлик.

Россия Федерацияси расмий доиралари ҳатто, ташвиш билан эътироф этишаётганидек, бепоён мамлакатни ичкиликбозлик ва гиёҳвандлик, фаҳш ва зўравонлик балоси қамраб бормоқда. Миллион-миллион ишчи жойлари бўш қолмоқда. Боз устига, аҳолининг ўсиш кўрсаткичлари ҳам пасайиб бораётир...

Қайта янгиланишни, мисли кўрилмаган ислоҳотларни амалга оширишни мўлжалга олган улкан мамлакат учун бу аҳвол жиддий хавф туғдириб турипти, албатта. Бироқ бу муаммолар вақт ўтиши билан оқилона ечиб олинишига тилакдош бўлганимиз ҳолда, у ердаги айрим корчалонларнинг бошқалар ҳисобидан арзон ишчи кучи бозорини вужудга келтиришга зўр бериб уринаётганлиги бизни бефарқ қолдирмайди, албатта.

Яқинда соғлом-бақувват йигитларни Екатеринбург тарафларга ёғочсозлик, қурилиш, кон-шахта ишларига жўнатиш учун жон куйдириб юрган эски бир танишимни учратиб қолдим. Кейинги тўрт-беш йил ичида кўринмай кетувди. Маълум бўлишича, ҳозир Пензада яшаркан. Шермат Бойбўлов деган одам.

– Бу хизматинг учун сенга ким ҳақ тўлайди, қанча? – деб сўрадим ундан.

– Буёғи ванг! – мақтанди Шермат. – Мен асосан фирмалар билан иш олиб бораман. Ҳар битта юбораётган одамим учун 400 доллар нақд беришади. Шундан юз эллигини жўнаётган одамимга йўл ва овқат харажатлари учун бераман. Қолгани ўзимга.

– Сен жўнатаётган одамлар у ерда қанчадан пул ишлашлари мумкин?

– Энг камида ойига уч юз доллардан...

– Бунинг кафолатини ким бериш керак?

– Кафолати ҳар кимнинг ўз бўйнида. Пешонасига ёзилганини кўради...

Буёғи равшан эди. Россияга бориб олишинг учун керагича пул берамиз, қолгани ўз насибангга боғлиқ, деган гап. Мен Шерматга «Одамларни лақиллатиб, уларни узоқ жойларда тақдир тақозасига, хўрлик ва хонавайронликка дучор этиб пул ишлашдан кўра, без териб яшаганинг афзал эмасми?» дедим.

Шермат менинг бу сўзларимга заррача эътибор ҳам бермай, хайр-хўшни насия қилганича жўнаб қолди.

Ҳар ерни қилма орзу, ҳар ерда бордир тош-тарозу, дейди донишманд халқимиз. Яқинда Воронеждан бизникига меҳмон бўлиб келган Владимир Лаврентьев деган журналист дўстим билан суҳбат чоғи гап юқоридаги мавзуга кўчиб қолди.

– Тўғри, бизда пул топиш осонроқ, – дейди меҳмон. – Чунки суткасига йигирма тўрт соат ишласанг ҳам, «яна ишлаб, пулингни олавер» дейишади. Лекин ҳамма ҳам, бу пул сенинг ҳаётинг учун қанчалик қимматга тушаётганини ҳисобга олмайди. Менимча, агар ўзбекистонликларнинг ҳар бири ишбилармон бўлиб олса борми, бу мамлакат дунёда энг бадавлат, энг фаровон юртга айланиши турган гап.

Лаврентьевнинг Ўзбекистонга биринчи бор ташриф буюриши экан. Бироқ уч-тўрт кун ичидаёқ бизнинг юртимиздаги беқиёс имкониятларни англаб етганидан хурсанд бўлдим. Лекин кишиларимизда ҳали-ҳануз аримаётган боқимандалик, ўзибўларчилик кайфияти, жойларда маҳаллий мансабдорлар айби билан истиқлол ислоҳотлари суст кечаётганлиги ва шу боис ҳам, қисман ишсизлик ҳамда камбағалчилик ҳоллари ҳукм суриб турганини кўз олдимга келтириб, юракдан ачиниб қўйдим.

Солиҳ ҚАҲҲОР,
«Адолат» мухбири.

... айтмасанг дил куяди

Даставвал масаланинг моҳиятини бир қадар тушуниб етишингиз учун эътиборингизга қуйидаги рақамни келтирмоқчимиз. Республика Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги қошидаги Ветеринария бош бошқармаси Вазирлар Маҳкамасининг 1995 йил 20 апрелдаги 119-Ф сонли қарорига асосан чорвачиликда хавф туғдирадиган ўта юқумли касалликларга қарши курашиш учун зарур бўлган вакциналарни Россия мамлакатидан харид қилиш учун Республика бюджетидан ҳар йили кам деганда 2 миллиард сўм маблағ сўрайди. Бу маблағни ажратмасликнинг сира иложи йўқ. Чунки вакцина наинки қорамолларга,балки инсониятга ҳам жиддий зиён-заҳмат келтириши мумкин. Оқсим, чечак, қорасон, сибир куйдиргиси сингари бало-қазоларни остонага йўлатмаслик учун ҳам керак. Қатор Оврупо мамлакатларидаги, хусусан, Буюк Британиядаги миллионлаб пода йўқотилиб, фермерларнинг бир кечада касодга учраганини эслаш кифоя.

ЙЎҚОЛГАН ВАКЦИНА

ёки чорвачилигимиз ривожида ғоят муҳим ўрин эгаллаши лозим бўлган «Ўзбиокомбинат»даги талон-тарожликларга, сохтакорликларга қачон барҳам берилади?

Хўш, вакциналар қорамолларни соғлом тутиб туриш учун шунчалик зарур экан, уларни ўзимизда ишлаб чиқариш имконияти йўқми? Бор! Ҳатто вакцинани четга сотиб катта даромад олиш имконияти бор. Лекин бунинг учун Самарқанд вилоятининг Чархин қўрғонида жойлашган ўз йўналиши ва аҳамиятига кўра Марказий Осиёда ягона ҳисобланган «Ўзбиокомбинат»даги сохтакорликларга, жиноятқорона талон-тарожликларга қатъий чек қўйиш керак.

Очиғи, шўролар даврида қурилган биокомбинат узоқ йиллар давомида чорва молларини юқумли касалликлардан ҳимоя қилишда ўзига хос кафолат қўрғони бўлиб келди. Бу ерда ветеринария препаратлари ва вакциналарнинг кўплаб ишончли ва таъсирчан турлари ишлаб чиқарилиб чет элларга ҳам сотилди. Бироқ корхонанинг бугунги кундаги аҳволи ғоят ачинарли, илмий-ишлаб чиқариш фаолиятини лоақал республика эҳтиёжи доирасида юритишга қурби етмаяпти.

Гап шундаки, «Ўзбиокомбинат»даги кадрлар қўнимсизлиги, кетма-кет раҳбар алмаштиришлар ва бошқарувнинг лаёқатсиз кишилар қўлига ўтиб қолгани йиллар давомида тўпланган бой тажрибаларни йўққа чиқарди, илмий изланишларни боши берк кўчага кириб қўйди.

Бундан уч йил муқаддам корхонада ҳукм сураётган суистеъмолчиликлар, талон-тарожликлар ҳақида нуфузли идораларга шикоят йўлланган эди. Шу асосда республика давлат Ветеринария Бош бошқармаси, ветеринария препаратлари Давлат илмий-назарий лабораторияси, Самарқанд вилоят ҳокимлиги, қишлоқ ва сув хўжалиги бошқармаси вакилларидан иборат махсус комиссия тузилиб ҳақиқий аҳволни ўрганишга жалб этилди.

Нима бўлди, дерсиз. Комиссия текширувида жиноятқорона ҳатти-ҳаракатлар ўз исботини топди. «Ўзбиокомбинат» раҳбарияти ишлаб чиқариш воситаларининг 50 фоиздан зиёдини, асосан чет элдан сотиб олинган ва бинойидек ишлаб турган ноёб ускуна-жиҳозларни «Биомед» деб аталган кичик корхона балансига ўтказиб юборишган. Саҳни оз эмас 450 квадрат метр бўлган бино, лаборатория ва қанчалаб хомашё ҳотамтойлик билан «Биомед»га «совға» қилинган.

Хўш, «Биомед» кичик корхонасини тузиш ва у рақобат майдонида ўзини кўрсатиши керак экан, ғоя нега «Ўзбиокомбинат»ни қўлсиз-оёқсиз қилиб қўйиш эвазига амалга оширилиши лозим?

Худди шунингдек, корхона биносидаги 5 та юк автомашинаси ҳам жисмоний шахсларга ижарага бериб юборилган-у, аммо ижара ҳақи узоқ вақт мобайнида раҳбарларнинг чўнтагига тушиб келган. Комиссия 6 гектар суғориладиган ер корхонага алоқаси бўлмаган кишига ижарага бериб қўйилганлигини, лекин ижарачи томонидан шартнома шартлари сурункали равишда бажарилмай қолинаётганлигини ҳам аниқлади.

Қисқаси, ҳар сафар янгидан тайинланган раҳбар қўлига нима илинса юлиб сотаверган. Корхона мулкини асраб-авайлаш, ишлаб чиқаришнинг тўхтаб қолмаслиги учун жон койитмаган. Натижада 140 ўринли болалар боғчасининг барча мебель, жиҳозлари, асбоб-ускуналари талон-тарож қилиниб, бино эса фойдаланиш учун тамомила яроқсиз қолга келтирилган. Корхонага қарашли каттагина ошхона ҳам ноқонуний равишда ўзбошимчалик билан кимлардир томонидан эгаллаб олинган.

Назоратсизлик, талон-тарожликлар оқибатидла «Ўзбиокомбинат» бор маблағ ва имкониятлардан маҳрум бўлиб, ишчиларга маош тўлай олмай қолди. Натижада ходимларнинг аксарият қисми олдиндан огоҳлантиришсиз ишдан бўшатилди. Аҳвол шу даражага бориб етдики, бир вақтлар комбинат маблағи ҳисобига қурилган 7 та кўп қаватли уй, ўрта мактаб ичимлик суви, иссиқлик таъминоти ва бошқа коммунал хизматлардан маҳрум бўлди.

Салкам 600 кишининг тақдирини бирлаштирган биокомбинатни шу аҳволда қолдириш мумкинми? Асло! Республика Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлигининг тавсия ва ёрдамидан сўнг 2000 йилда «Ўзбиокомбинат» Ўзбекистон – Россия қўшма корхонасига айлантирилди. Кўпчилик шундан кейин ишлар илгари силжишига умид боғлашган эди. Афсуски...

Қўшма корхона шароитида қилинган иш бор-йўғи шундан иборат бўлдики, куйдирги (сибирская язва) касаллигига қарши Россияда тайёрланган вакцина биокомбинат шароитида суюлтирилиб, шиша идишларга қуйилди. Лекин таассуфки, ана шу оддий жараён ҳам билиб-билмай амалга оширилгани натижасида миллионлаб сўмлик вакцина ишлатишга яроқсиз деб топилиб брак қилинди. Сохтакорлик қимматга тушди.

Қисқаси, мулкчиликнинг қайси шаклида бўлишидан қатъий назар бугун биокомбинатни тиклаш, халқаро талаблар даражасидаги ветеринария препаратлари ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш лозим. Фикримизча, «Ўзбиокомбинат» мулкининг Республика Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги ихтиёридаги қисми «Ўзкимёфарм» каби очиқ акциянерлик жамиятига берилса мақсадга мувофиқ бўлар эди. Чунки бугун бозор иқтисодиёти талабларидан келиб чиқиладиган бўлса, тиббий дори-дармонларига талаб катта. Бундан ташқари комбинатнинг «Ўзбекистон – Россия» қўшма корхонаси мақомини сақлаган ҳолда россиялик сармоядорлар билан ҳамкорликни янада кенгайтириш зарур. Ана шу ҳамкорликка суяниб пахтачилик, сабзавотчилик, боғдорчилик ва тамакичиликда учрайдиган зараркунанда ва ҳашаротларга қарши қўлланиладиган экологик тоза препаратларни ишлаб чиқариш, биоцех ҳамда биолабораториялар ташкил этилса, нур устига аъло нур бўлур эди. Лекин асосий эътибор, асосий йўналиш вакцина тайёрлашга қаратилиши лозим. Шунда мамлакат чорвачилиги эҳтиёжи учун ноёб вакциналарни четдан олиб келишга сарфланадиган катта миқдордаги валюта маблағни тежаб қоламиз.

Бу вазифаларни амалга ошириш учун бугун биринчи навбатда корхонадаги муҳитни соғломлаштириш, комбинатнинг талон-тарож қилинган мулкини унинг ўзига қайтариш, мутахассис, раҳбарлар таркибини қайтадан кўриб чиқиш талаб этилади Чунки қинғир қўл оралаган жойдан барака учади, деган гап бор. Фақатгина, ҳалоллик, ишчанлик ва илм-фанга хос бўлган изланувчанлик жамоага обрў келтиради.

М. ЮНУСОВ,
ветеринария фанлари номзоди, корхона меҳнат фахриси,
З. ТЎРАҚУЛОВ,
«Адолат»нинг ўз мухбири.

РАИС ЗЎРМИ Ё ҚОНУН?

— Раис зўрми ё қонун?

Бу саволни эшитган одамнинг албатта қонун зўр, ҳамма-ҳам ўз фаолиятини унга мувофиқ тарзда қуради, қонун ҳаётимиз кўзгуси дея жавоб қайтариши табиий. Бироқ, Хоразм вилоятининг Гурлан туманидаги «Янгиобод» ширкат хўжалигида истиқомат қилаётган айрим фуқаролар билан суҳбатлашсангиз, улар бунинг аксини таъкидлашади. Албатта раиснинг зўрлигига ишора қилишиб, қонуннинг ҳамма учун бароварлиги, уни бажариш каттаю-кичик учун мажбурийлигидан кўз юмишади. Бу ҳолатни кўра туриб шунақаси ҳам бўларканми, ахир қонун олдида ҳамма тенг, шу жумладан раис ҳам десангиз, — йўғ-е, у ҳолда нега бизнинг раисимиз қонунга бўйсинмайди, қонунсизликка йўл қўяди дейишади.

Раис нима қилибдики, улар бундай тушунчага боришаяпти. Кўнглимизда туғилган бу саволларга жавоб излай бошлаймиз.

Даврон Бобониёзовнинг «Янгиобод» ширкат хўжалигини бошқараётганига кўп бўлгани йўқ, ўтган йилнинг 9 февралидан буён у бу ерда бошқарув раиси бўлиб ишламоқда. Янги раҳбар хўжаликда ўз фаолиятини бошлаганида кўпчилик қувонганди. Нима бўлганда ҳам ўзимиздан чиққан маҳаллий кадр, ўзимизга қайишади дея дўппиларини осмонга отишганди. Ўзларининг муаммоларини энди ҳал этилишига, хўжаликни иқтисодий жиҳатдан ҳар томонлами бақувват жамоаларнинг бирига айлантирилишига умид боғлашганди. Аммо чучварани хом санашган экан. Даврон Бобониёзов улар кутганчалик бўлиб чиқмади. Атрофига қариндош-уруғларини йиғиб, ошна-оғайнигарчилик, таниш-билишчиликка ружў қўйди. Қабулига турли масалаларда ёрдам сўраб келганларнинг арзу-додини тинглаб, уларнинг хасратига қулоқ солиш, кўнгилларини кўтариш, керак бўлса зарур ёрдам кўрсатиш ўрнига дилини оғритди. Бунга мисоллар кам эмас. Уларнинг бири-беш нафар фарзанднинг онаси, 52 ёшли нафақахўр Анорғул опа Машариповадир.

— Неча кундирки, тинчим бузилган, — дейди Анорғул опа биз билан суҳбатда. — Кейинги пайтда раҳматли турмуш ўртоғим тушимга тез-тез кирадиган бўлиб қолди.

— Қўй, кўпам хафа бўлаверма, — дея мени юпатгандай бўлади у. — Кунинг шу хўжаликка қолганми? Худога шукр, фарзандларимиз қанотингга кириб қолган. Ҳеч кимдан кам жойинг йўқ. Бермаса беришмасин ўша иш ҳақини...

Бундай ўйлаб қарасам нолийдиган жойим йўқ. Фарзандларимдан тиниб-тинчиганман. Ҳаммалари эл-юрт ишида. Теварагимда келинларим, невараларим доимо парвона. Улар билан бўлиб, ўксик қалбим юпанч топгандек бўлади. Аммо раисимиз Даврон Бобониёзовнинг қабулидаги қўрс муомаласи ёдимга тушади-ю, яна эски ярам янгиланади. Нафақадалик чоғингда шунчалик ширин сўзнинг гадоси бўлиб қоларкансан. Қани эди буни хўжаликдагилар тушунишса. Ҳолимиздан келиб хабар олишса. Ўзлари ҳам бир кунимас бир кун қаришади. Уларнинг ўрнини бошқалар эгаллайди. Ўша пайтларда менинг ҳолимга тушишса нима қилишаркин?

Чамалаб кўрсам ҳозирги «Янгиобод» ширкат хўжалигида 34 йил ишлабман. Ҳаётимнинг энг қаймоқ дамларини шу хўжаликдаги қайноқ меҳнат билан ўтказибман. Турмуш ўртоғим Ҳасанбой ака Машарипов ҳам шу жамоада кўп йил бош иқтисодчи бўлиб ишлаган. Қандли диабет касалига чалиниб, 2000 йилнинг октябрь ойида бу ёруғ оламдан кўз юмди. Ўша пайтлари нафақага чиққанимга эндигина 8 ой бўлганди. Айни роҳат-фароғат кўрамиз деган дамларимизда оиламиз ғам-ғуссага ботди.

Хўжайиним ўлими олдидан уч йиллик иш ҳақини ҳалигача ололмаганлигини айтиб, ўзимиз олишимизни васият қилиб кетганди. Аммо бу масалани на олдинги раис, на ҳозиргиси ҳал қилиб берди. Баъзан қорни тўқнинг қорни оч билан нима иши бор, деганлари аслида шу бўлса керак-да, деган хаёлларга бораман. Ўзимнинг ҳам нафақага чиққунимча тўпланиб қолган иш ҳақларимни ҳалигача ололмаётганлигимдан армондаман. Раисимизнинг олдига иш ҳақимизни талаб қилиб бир неча маротаба бордим. Аммо Даврон пул йўқ, бермайман, қаерга борсангиз бораверинг, дея ўшқириб хонасидан ҳайдаб чиқарди. Мана кўраяпсизми, ўзига бино қўйган замонавий раҳбарнинг қиёфасини. Унинг нима ҳаққи борки, бизни бунчалик сарсон қилишга, пешона тери эвазига топган иш ҳақларимизни ҳалигача тўламасдан пайсалга солиб келишга?

Бу биргина Анорғул опанинг хасратлари эмас. Айни пайтда унинг фермер ўғли Санъат Машарипов, келинлари Феруза Кўчқорова билан Гулора Юсупова, ширкат хўжалигининг пудратчиси Жумабой Сийтматовлар ҳам ўз муаммоларини ҳал этишга раиснинг панжа орасидан қараётганлигидан ранжишмоқда. Қариндош-уруғчилик, ошна-оғайнигарчилик, таниш-билишчиликка берилган Даврон Бобониёзовнинг устидан юқора идораларга шикоят аризалари йўллашмоқда.

Уларнинг талаби нима?

Хўжаликдан ер олиб фермерлик қилиш, эл-юртга нафи тегиш. Ширкат хўжалиги пудратчиси Жумабой Сийтматов мана олти йилдирки, бу масалани ижобий ҳал этаолмай азият чекаяпти. Гулора Ёқубовани эса ўтган йилги аризаси ҳозиргача қаноатлантирилмасдан келинмоқда. Иш ҳақларини тўлашда ҳам хўжаликда сусткашликка йўл қўйилаяпти. Ойлик маошлар ширкат хўжалиги аъзоларига ўз вақтида берилмаяпти. Айни пайтда хўжаликнинг собиқ бош иқтисодчиси, марҳум Ҳасанбой Машариповнинг иш ҳақи оиласига 1998 йилнинг 1 январидан буён тўла берилмай, пайсалга солиб келинмоқда. Хўжаликда ишлаб нафақага чиққан Анорғул Машарипова ҳам ўз иш ҳақини ололмай сарсон. Уларникини қўшиб ҳисоблаганда бу қарз айни пайтда 178 минг 412 сўмни ташкил этаяпти. Пудратчи Жумабой Сийтматовнинг хўжаликдан ололмаган иш ҳақи 1998 йилнинг 1 январидаги ҳолатга мувофиқ 27 минг 313 сўмни ташкил этган бўлса, 2000 йилда 45 минг 885 сўмга, 2001 йилда 70 минг 729 сўмга тўғри келди. Шу йилнинг март ойига қадар бу қарз янада ўсиб 105 минг 835 сўмга етди.

Адолатсизлик фақат иш ҳақи тақсимотидагина рўй бераётгани йўқ. Одамларнинг кўз ўнгида раис ўз мансаб ваколатини суистеъмол қилиб, қариндош-уруғларини астойдил қўллаб-қувватламоқда. Уларнинг фермерлик қилишлари учун шарт-шароит яратиб бераяпти. Даврон Бобониёзовнинг ҳомийлиги билан унинг тоғаси Жумабой Аллабергановнинг турмуш ўртоғи Сапура Тожимуратовага янги ташкил қилинган фермер хўжалиги учун 10,8 гектар, божаси Ражаббой Бекимбетовнинг турмуш ўртоғи Гулбаҳор Аҳмедовага 9,4 гектар ер ажратиб берилди. Раиснинг рафиқаси Раъно Аҳмедова, қариндоши Сайёра Тажимуратовалар ҳам ўзларининг фермер хўжаликларини ташкил этиб олишди. Бундан ташқари куёви Бобоназар Камоловнинг 2000 йилда ташкил қилинган фермер хўжалиги учун қўшимча 12,8 гектар ер берилди. Ширкат хўжалигининг бош агрономи Маткарим Эрметовнинг ўғли Жасур Эрметов ҳам фермерлар қаторидан ўрин олиб, 30 гектарлик ер майдонига эга бўлди. Шу ўринда Гурлан тумани ҳокимлигининг тутган ишига таажжубланмасдан бўлмайди. Ҳокимликнинг жимжимадор қарори билан уларнинг ҳаммаси силлиққина рўйхатдан ўтиб кетди. Ҳеч ким—ия, бу раиснинг қариндош-уруғлари-ку, эртага бирон гап чиқиб қолса уялиб қолмаймизми, — деган фикрни хаёлига ҳам келтирмади. Ваҳоланки, ўтган йилнинг октябрида ширкат хўжалигида рўй берган бир жиноят иши кўпчиликни хушёр торттириши, ундан ҳамма тегишли хулоса чиқариб олиши керак эди. Бу воқеа ҳам аслида Даврон Бобониёзовнинг ўз қариндош-уруғларига марҳамат кўрсатиб, бошини силагани сабабли рўй берди. Фаолиятини бошлаганидан сўнг салкам икки ой ўтар-ўтмас раис ўзининг тоғаси Жумабой Аллабергановни ширкат хўжалигининг омбор мудири вазифасига тайинлади. Кейинроқ у Гурлан туман суди томонидан Ўзбекистон Республикаси Жиноят Кодексининг 167-моддаси, 2-қисми билан судланиб, 2001 йилнинг 22 августидаги амнистияга мувофиқ жазони ўташдан озод қилинди. Аммо омбор мудири Жумабой Аллаберганов бундан ўзига тегишли хулоса чиқармасдан яна жиноятга қўл урди. Моддий жавобгар шахс

Журналист текшируви

бўлатуриб бир гуруҳ шахслар билан сохта ҳужжатларни расмийлаштириш орқали ширкат хўжалигига 1 миллион 520 минг сўм зарар етказди. Хоразм вилоят прокуратурасининг 2001 йил 24 декабрдаги 31/2430 рақамли тақдимномасида ширкат хўжалиги бошқаруви раиси Даврон Бобониёзовга мазкур жиноятнинг келиб чиқиш сабаблари ва унинг содир этилишига имкон берган шарт-шароит кўрсатиб ўтилиб, жумладан шундай дейилади:

«Сизнинг ўз хизмат вазифангизга виждонсизларча ва бепарволик билан қарашингиз оқибатида ширкат хўжалиги тайёрловчи-сотувчиси лавозимида ишловчи Нурметов Давронбекни ўрнига унинг отаси Нурметов Аминбой ишлаб келган. Шунингдек, ширкат хўжалиги, омбор мудири Жумабой Аллаберганов 2001 йил 11 сентябрь куни Гурлан туман суди томонидан Ўзбекистон Республикасининг ЖКнинг 167-моддаси 2-қисми билан такроран жиноят содир қилган. Агарда сиз ва ширкат хўжалигининг моддий жавобгар шахсларини назорати юклатилган бошқа мутасадди жавобгар шахслар ўз вақтида ширкат хўжалигида етиштирилган шоли маҳсулотини кирим ва чиқим қилиниши қонунийлигини назоратини кучайтириб, ўзларингизга юклатилган вазифаларга виждонан ёндошганингизда юқоридаги каби жиноятлар содир қилинмаган ва олди олинган бўларди...»

Мана шунақа гаплар.

Бироқ раис булардан кўз юмиб, аризачиларнинг шикоятларида келтирилган важлар бўҳтон ва уйдирмадан иборат, дея кўкрагига уриб юрибди. Шамол бўлмаса дарахтнинг учи қимирламаслигини унутиб қўймоқда.

«...– Дунёда инсон иродасини синайдиган воситалар кўп, – дея эътироф этган эди Юртбошимиз. – Аммо уларнинг бирортаси ҳам амал, лавозим, мансаб каби одамзоднинг кимлигини, унинг қиёфаси ва моҳиятини яққол очиб бера олмайди.

Шу хусусда кўп ўйлайман. Мансаб деганлари қандай сирли, бетизгин куч эканки, нега у манаман деган ақли-хушли, оқ-қорани таниган туппа-тузук инсонларнинг эл-юрт, давлат ишониб топширган ваколатларни суиистеъмол қилишига, инсофини йўқотишига олиб келади, маҳаллийчилик, уруғ-аймоқчилик, калондимоғлик каби иллатлар домига тортади? Бунинг сабаблари нимада? Бу ярамас иллат қаердан, қандай пайдо бўлади?...»

Бизнингча бу борада жиддий ўйлаб кўриб, амалий чоралар белгилаш пайти етди. «Янгиобод»да қачон қариндош-уруғчиликка барҳам берилади? Аҳолининг ҳақли эътирозларига қачон қулоқ тутилади? Уларнинг масалалари қачон ўз ечимини топади? Хоразм вилоят ҳокимиятидаги мутасадди раҳбарлар ўйлаймизки бундан тегишли хулосалар чиқаришиб, ширкат хўжалиги фаолиятида албатта муҳим ўзгариш ясайдилар.

Рустам АҲМАДАЛИЕВ,
«Адолат»нинг махсус мухбири.

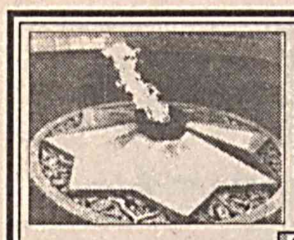

ХОТИРА – ҚАЛБДАГИ ҲАЙКАЛДИР

Бир сурат тарихи

ҒАФУР ҒУЛОМ БУЮК ИНСОН ЭДИ

Академик шоир Ғафур Ғулом жаҳонгашта инсон эди. Унинг излари кўплаб шаҳарлару қишлоқларда қолган. Бу излар ўз навбатида одамлар қалбига кўчган. У ичакузди ҳангомалари, хушмуомалалиги, одамларга меҳрибонлиги, халқпарварлиги, истеъдодли ёшларни қадрлаши, қатор-қатор асарлари билан ўзига мангу ҳайкал қўйиб кетган улуғ инсондир. Ҳа, даҳолар ўлмайди. Уларнинг иккинчи умри ҳам бор. Бу умр боқий умрдир. Устоз Ғафур Ғулом ҳам ана шундай барҳаёт сиймолардан. У тафаккур билан яратган ёрқин асарлари ҳар бир инсон, ўқувчи қалбига нур сочиб туради...

СУРАТДА: (чапдан ўнгга) Мажид Ҳасаний, Ғафур Ғулом, Ўлмас Муҳиддин ва Н. Наумов. 1963 йил 15 май.

Хотира ва Қадрлаш байрами арафасида таҳририятга таниқли тарихчи олим Мажид Ҳасаний кириб келиб қолди. Анча суҳбатлашиб ўтирдик. Шунда у менга ушбу (эътиборингизга ҳавола этилаётган) суратни кўрсатиб қолди. Суҳбатимиз мавзуси ҳам ўз-ўзидан академик шоиримиз хотираси билан уланиб кетди.

– Мен 50-йилларнинг охирида Душанбеда, яъни «Совет Тожикистони» газетасида ишлар эдим, – дея ҳикоя қилди олим. – Ғафур ака билан аслида 1950 йилдан таниш эдим. Тез-тез учрашиб ҳам турардик. Бир куни тўсатдан Тошкентга чақириб қолишди. Ҳайрон бўлдим. Сабаби нима экан?! Кейин билсам, устоз Ғафур Ғуломнинг ташаббуси билан мени Тошкентга ишга таклиф қилишган экан. Дарҳол устоз билан учрашиб, таклиф учун миннатдорчилик билдирдим. Аммо нимагадур ичимда иккиланиб турардим.

Ғафур ака ниҳоятда сезгир инсон эди. У иккиланиб турганимни сезиб: – Ҳа, йигитча, Тошкентнинг сувини ичган чумчуқ Маккатиллодан қайтиб келади-ю, сиз нега иккиланасиз, деб қолдилар?

– Ҳа, энди устоз.., – чайналиб қолдим мен...

– Тортинманг, гапиравеpинг.

– Чумчуққа ҳам бошпана керак-да, – ҳазилга олдим мен.

– Э, ҳа, бўлди-бўлди, бу масалани ҳал этамиз, бу ҳақда ўйлаб ҳам қўйганмиз, бизга истеъдодли ёшлар керак, бўтам...

Ўша куни эртаси мени «Ўздавнашр»нинг директори Абдулла Ўразаевнинг олдига олиб бордилар.

– Абдулла ака, – дедилар Ғафур ака хотиржамлик билан, бу йигитнинг келажаги бор, меҳнаткаш, изланувчан, заҳматкаш ижодкор. Мен анчадан бери унинг ижодини кузатиб бораман. Мавзуларни топади, билими пухта. Садриддин Айний ижодидан 8 томлик танланган асарларини тузиб, нашр эттирмоқда. Шундай йигитни сизга тавсия этяпман. Қимирлатмай ишлатинг, қир ошади...

Шу гап бўлди-ю Тошкентда ишлаб қолдим. Шунга ҳам 43 йил бўлибди. Келгуси йили устознинг 100 йиллиги бўлади. Ғафур ака тўғрисидаги хотираларимни худо хоҳласа «Адолат»га ёзиб бераман.

– Эътиборингиз учун раҳмат. Ҳа, айтгандай уй масаласи нима бўлди?

– Орадан ҳеч вақт ўтмай менга уй беришди. Жойлари жаннатда бўлсин! Ғафур аканинг меҳрибончилиги билан уйли бўлиб қолдим.

Бу ҳеч қачон эсимдан чиқмайди. Шу уйга эшикдан, остона хатлаб кирар эканман, дарҳол кўз ўнгимда Ғафур Ғулом гавдаланади. Ўша қувончли кунлар арафасида буюк шоирни зиёрат қилгани Арпапоя кўчасидаги ҳовлисига бордим.

– Кел, бўтам, – дедилар Ғафур ака ҳар доимгидек хушчақчақлик билан. Душанбелик йигит билан бир суратга тушиб қўяйлик. – Ҳов, фалончи (сураткашнинг номи эсимда йўқ) қани бизни бир суратга олиб қўй-чи...

Шу-шу ушбу ягона сурат менга Ғафур акадан яна бир хотира бўлиб қолди.

Тўхтамурод ТОШЕВ.

Қадрлаш

КЎЗЛАРИДА МЕҲР МУЖАССАМ

Адолат ая ҳозирда саксон бешни қарши олган нуроний онахонлардан. Турмуш ўртоғи Наби бува билан саккиз нафар фарзандни тарбиялаб, вояга етказганлар. Эллик етти йил турмушнинг оғир-енгилини бирга тотишган. Ая ҳозирда қирқ учта набира, юзта эвара ва тўртта чеваралари бадавлат инсонлардан бири. Байрамларда, дам олиш кунларида аянинг хонадони гўё тўйхонага айланиб кетади. Уни ғанимат билган хешлари йиғилишиб, дуоларини олишга ошиқадилар.

– Ун тўққиз ёшимда турмушга чиққанман, – дейдилар Ая. Ўшанда май ойи эди, чамамда. Чунки ҳамма ипак қурти боқарди. Куртнинг катта даҳасида тўйимиз бўлиб ўтди. Ўшанда биринчи ипак қурти боққан эдик, шу-шу олтмиш беш йил қурт тутибмиз.

Учта болали бўлганимизда уруш бошланган. Оғир кунлар ўшанда бўлди. Колхозда ишлардим. Агар ишга ярим соат кечиксак – нонимизни яримта қилиб берарди. Нонни бутун олай, болаларимнинг қорни тўйсин, деб эрта тонгдан уйларни саранжомлаб, далага ошиқардим. Эмизикли болам қўлимда, станциянинг омборидан қопларга азот солиб берардик. Боламни қучоқлаб, бошимга эса қопни қўйиб дала шийпонига таширдим. Кичкинам бир ярим-иккига тўлганда шундоққина ариғнинг ёқасига ўтказиб, ўзим пахта чопиққа тушиб кетардим.

– Аяжон, фарзандларингиз ҳақида, уларга берган тарбиянгиз хусусида нималар дея оласиз?

– Чолим раҳматли билан гарчи қийналсакда, лекин ҳамма болаларимизни илмли қилдик. Аввало буларга сабр-тоқатли бўлишни, ор-номусни ўргатдик. Ҳасадгўйлик, бировнинг молидан ҳазар қилишни тайинладик. Яратганга шукр, мана бугун чеккан заҳматларимизнинг мевасини тотиб ўтирибмиз. Ҳозирда болаларимнинг айримлари пенсияга чиқишган. Лекин ҳанузгача уларнинг ҳаммасидан эл миннатдор.

– Бешта келинингиз бор экан. Қайнона бўлиш қийин эмасми?

– Эҳ, болам-а (кулади). Қайнона бўлиш осон, болам. Зинҳор-базинҳор овсинларни бир-бирига чақиштирмадим, орқасидан ёмонламадим. Агар келинларимдан бири овсинидан хафа бўлиб қолса, келиб менга айтарди. Мен эса жойини топиб, ўша келинимга «Айланай қизим, овсинингиз бирам сиздан хурсанд. Ишқилиб орангизга қора мушук оралмасинда», – деб қўярдим. Овсини билан менинг ўртамда бўлиб ўтган суҳбатдан хабари йўқ келинимнинг бир пасда чеҳраси очилиб қоларди. Қарабсанки, – эрталаб аразлашиб қолган келинлар тушликка бориб бир-бировини ўтказгани жой тополмай қолишарди. Ҳа, бу эндигина бир замонлардаги гап-да. Келинларимнинг бари яхши.

Мен ҳам келин бўлганман. Қайнонам саксон олти ёшларида оламдан ўтганлар. Қайнонам чоғларида ўзим қараганман. Тоза дуоларини олганман, шекилли, худога шукр – мана бугун ўзим ҳам иззат икромда ўтирибман.

– Байрамларда уйингизга келган бор-ки, совғасиз қайтмас экан?

– Олган пенсиямни рўзғорга ишлатмаслар, десам болаларим кўнишмайди. Пулларимни йиғиб-йиғиб совға олиб келтираман, байрамларда набира, эвара, чевараларимнинг барисига бирдай улашаман. Лекин улар кунора, ҳафтада бир мендан хабар олиб туришади. Болаларимнинг ҳаммасидан минглан-минг розиман. Илоҳим барисининг ризқи бутун, мартабаси улуғ бўлсин.

Пир бадавлат онахон, меҳрибон ая, оқ кўнгил қайнона, севимли буви бўлган шундай табаррук инсонлар борлиги қалбларга илиқлик, меҳр ва муҳаббат олиб киришига амин бўласан, киши. Зеро, қариси бор уйнинг париси бордир.

Гулжаҳон НУРИДДИНОВА.

• Хотира деганда биз бу фоний дунёдан ўтган аждодларимизни эслаш, уларнинг чироғини ёқиб, эзгу ишларини давом эттиришни тушунамиз. Бу халқимизга хос азалий фазилатдир.

• Хотирасиз баркамол киши бўлмаганидек, ўз тарихини билмаган халқнинг келажаги бўлмайди.

• Аслини олганда, маънавият ва тарихий хотира тушунчалари бирбири билан узвий боғлиқдир. Марҳумлар хотирасини эслаш, эъзозлаш савоб иш.

Ислом КАРИМОВ.

НОМИНГИЗ ЯШАР ТО АБАД

(Мамлакатимиз чегараларида ҳалок бўлган Ватан ҳимоячилари хотирасига бағишланади)

Ўқданмас, армондан яраланди дил,
Сувратларга боқсам, қонар жароҳат.
Хотира ягона ҳакамдир одил,
Асло унут бўлмас сизнинг жасорат.

...Алҳазар, алҳазар манфур хиёнат:
Чегарани топтаб кириб келди ёв.
Ўқ-олов ёғилди мисоли офат,
Сиз ҳам қўлга қурол олдингиз дарров.

«Қонга қон – жонга жон» –
оташин сас бу –
Тўйчи Эрйигитдек алпнинг наъраси.
Эрк учун олинган қутлуғ нафас бу –
Оловқалб жангчининг улуғвор саси.

Сиз ҳалок бўлдингиз, мўътабар ўғлон,
Юртдошлар тақдири, тинчлигин ўйлаб.
Азиз Ватан учун бўлдингиз қурбон,
Покиза иймонни юракка жойлаб.

Кўнгилдан ўчмагай мардларнинг ёди,
Шукуҳ ва шавкатга бурканган паймон,
Жўмард қалб орзуси, эзгу муроди,
Гулларга айлангай, бўлгайдир достон.

Ахир, Сиз ҳеч қачон ўлган эмассиз,
Номингиз, шонингиз яшар тоабад.
Барча тирикларга ибрат, ҳавассиз,
Юракларга сиғмас соғинч, муҳаббат!

Мусо АКМАЛ.

ҚЎШАЛОҚ АЙЁМ

Муборак туманида Хотира ва қарияларни қадрлаш куни муносабати билан байрам тадбири бўлиб ўтди.

«Муборакнефтегаз» унитар корхонаси ташаббуси ва ҳомийлигида ташкил этилган тантанага 700 га яқин киши таклиф этилган бўлиб, уларнинг 400 нафардан кўпроғини шу корхонанинг кекса фахрийлари ташкил этди.

Тадбирни «Муборакнефтегаз» унитар корхонасининг раҳбари, Олий Мажлис депутати Нуриддин Зайниев очди ва ўзининг самимий сўзларини изҳор этди.

Муборак туман ҳокими Панжи Аллақулов, вилоят Нуронийлар жамғармаси раиси Январ Иноятов, вилоят касаба уюшмалари қўмитаси раиси Эсон Ражабов йиғилганларни улуғ айём билан муборакбод этишиб, бу дориламон кунларга етиб келолмаган, Ватан учун, халқ учун азиз жонларини фидо этган, мамлакатимиз тараққиётига ўзларининг муносиб улушини қўшган улуғ инсонларни, марҳум ва марҳумаларни ёдга олишди.

Турли ноз-неъматлар билан безатилган байрам дастурхонига ош тортилди.

Пойтахтдан ташриф буюрган ҳамда вилоятнинг кўзга кўринган санъаткорлари ўзларининг ажойиб куй ва қўшиқлари билан тадбир қатнашчиларини хушнуд этишди.

«Муборакнефтегаз» корхонаси томонидан нуроний отахон, мунис онахон ва кекса фахрийлар ҳамда ўз бурчини сидқидилдан адо этган ёшлар ва муҳтож оилаларнинг ҳар бирига ўртача энг кам иш ҳаққининг икки баравари миқдорида хайр-эҳсон қилинди.

Бундан ташқари қарияларнинг қадрлаш йили муносабати билан тадбир иштирокчиларидан 3 кишига «Тошкент минерал суви» сиҳатгоҳига, 50 нафарига «Қашқадарё соҳили» сиҳатгоҳига ва 15 нафарига «Косонсой» сиҳатгоҳларига бепул йўлланмалар тақдим этилди.

Фазлиддин РУСТАМОВ,
«Адолат» мухбири.

• Қайнона иззатда, келин хизматда...

2002 йил — Қарияларни қадрлаш йили

ҚАРИСИ БОР ЮРТНИНГ ПАРИСИ БОР

Қадимда мамлакатда қарияларни ўлим тоғига ташлаш одат бўлган экан. Отасини жуда яхши кўрадиган бир ўғил эса бу одатга амал қилмай падарини ўзи хизмат қиладиган кемага яшириб қўйибди. Кунлардан бир кун подшо ўша кемада денгиз саёҳатига чиқибди. Иттифоқо, денгизда кучли довул туриб, кемани қирғоққа улоқтириб ташлабди. Соҳилга тушиб, хизматкорлари билан атрофни кўздан кечириб юрган подшо қараса, сувда тухумдай бир нарса ярақлаб турганмиш. Уни гавҳар деб ўйлаб, олиб чиқишни буюрибди. Бирин-кетин сувга шўнғиган хизматкорларга гавҳарни ким топса, унга катта бойлик инъом этаман, тополмаганлар эса ўлимга маҳкум, дебди.

Бир нечта хизматкор ҳаёт билан видолашибди. Навбат отасини яширган йигитга келгач, у видолашиш учун отасининг олдига кирибди ва воқеани ҳикоя қилиб берибди. Шунда отаси: «Дарёга тушмай туриб қирғоқни бир қарагин, дарахтда бирор қуш ини бордир, гавҳар шу индадир. Шуъласи эса сувда акс бераётгандир, дебди. Йигит отаси айтгандай дарахтни денгизга эгилган шоҳига чиқибди. Қараса, ростдан ҳам қуш инида гавҳар ярақлаётганмиш. Дарҳол уни қўйнига солиб, пастга тушибди ва подшога берибди. Подшо йигитдан бу сирни қандай топганини сўрабди. Шунда йигит отасини ўлим тоғига ташламай, кемага яширганини, маслаҳатни унга отаси берганини сўзлаб берибди. Подшо: «Қари билганни пари билмас» деб, қарияларни ўлдириш тўғрисидаги амрини шундан кейин бекор қилган экан.

Алқисса, қарияларни эъзозлаш, уларга мурувват кўрсатиш, бирор ишни улар билан бамаслаҳат қилиш, биз ёшларни ҳаётда тўғри йўлдан боришимизда, ўз ўрнимизни топишимизда катта ёрдам беради. Бирон йиғин ўтказамизми, бошимизга мушкул иш тушадими, дарҳол кексаларга маслаҳат соламиз. Уларнинг ҳаёт тажрибаси, доно ўгитларига эҳтиёж сезамиз. Тўю-маъракаларни-ку, кексаларсиз тасаввур этиш қийин.

Қарияларни қадрлаш йили муносабати билан ҳукуматимиз томонидан қатор тадбирлар ҳам амалга оширилмоқда. Хусусан, Вазирлар Маҳкамасининг «Қарияларни қадрлаш йили» давлат дастури ҳам бу борадаги савобли ишлардан биридир. Дастурни амалга оширишга 91,3 миллиард сўм миқдорида маблағ йўналтирилади. Бундан ташқари, бахтимиз Қомуси – Ўзбекистон Республикасининг Конституциясида ҳам кексалар ҳуқуқларини ҳимоя қилувчи моддалар бор. Хусусан, «Инсон ҳуқуқлари ва эркинликларининг кафолатлари» бобидаги 45-моддада: «Вояга етмаганлар, меҳнатга лаёқатсизлар ва ёлғиз кексаларнинг ҳуқуқлари давлат ҳимоясидадир». «Оила» бобининг 66-моддасида: «Вояга етган, меҳнатга лаёқатли фарзандлар ўз ота-оналари ҳақида ғамхўрлик қилишга мажбурдирлар», дейилган.

Буларнинг барчаси халқимиз ва ҳукуматимизнинг кексаларга бўлган алоҳида эътибори, уларни эъзозлаши, қадрлашидан нишонадир.

Барно ФАРМОНОВА,
Тошкент Давлат юридик институти ўқитувчиси, тарих фанлари номзоди.

Илмий очерк

ЁНИБ ЯШАГАН АЛЛОМА

ёки икки халқнинг тафаккури тараққиётига муносиб ҳисса қўшган олим ҳақида

(Давоми. Боши ўтган сонда).

Султон Умаров, Ҳабиб Абдуллаев каби алломалар бир тоифадаги ватанпарвар, довюрак шахслар бўлишган. Худди шу боисдан ҳам бесабаб азият чекканлар. 1956 йилда С. Умаров Ўзбекистон Фанлар академиясининг Физика-техника институтига бўлим раҳбари қилиб ўтказилди. Бу нуфузли илм даргоҳида у муҳим ва катта илмий тадқиқотларни бошлаб берди. Ҳамкасблари ва шогирдлари билан статистика ва металл-ярим ўтказгичлар контакти назариясига оид қатор янгиликлар яратишди. Шунингдек, пахта толаси сифатини яхшилаш борасида амалий тадқиқотлар қилинди. Бундай амалий ва назарий-илмий ишлар натижасида физик олим сифатида Султон Умаровнинг обрў-эътибори янада ошди. 1956 йили С. Умаров институт директори лавозимига тайинланди. Шу даврда у физикавий электроника ва ярим ўтказгичлар физикаси соҳасида олиб борган бир қатор илмий тадқиқотлари натижаларини эълон қилди.

ЎзФАнинг Физика-техника институти директори, академик Содиқ Азимов хотираларидан:

«Султон Умаров Марказий Осиёда қалдирғоч назариётчи физик олимлардан бири эди. У катта илмий, педагогик, ташкилотчилик ва жамоатчилик ишларини зўр куч-ғайрат билан амалга оширди. Қандай юқори раҳбар лавозимини эгалламасин, ўзи учун севимли бўлган физика фанига содиқ қолди. У аввалига статистик физика, сўнгра ярим ўтказгичлар назарияси соҳасида иш олиб борди. Ўзбекистон Фанлар академиясининг С. Умаров раҳбарлик қилган Физика-техника институтидан амалда республикада биринчи фан номзодлари чиққан.

Суратда: Ҳабиб Абдуллаев ва Султон Умаров.

У ажойиб мураббий ва ўқитувчи, катта қалб соҳиби эди. Ҳақли равишда Ўзбекистон ва Тожикистон Фанлар академияларининг академиги этиб сайланган. С. Умаров Тожикистон Фанлар академиясига Президент қилиб сайланганидан кейин эса ўзбек ва тожик олимлари ўртасидаги дўстлик алоқалари янада мустаҳкамланди.

Ушбу сатрларни ёзаётганимда мен учун қадрли бўлган Султон Умаровни менинг олим сифатида шаклланишимда кўрсатган ёрдами учун катта миннатдорчилик билан эсга олдим. Унинг ажойиб фазилати фақат ёрдам беришидагина намоён бўлиб қолмасди. У катта педагог сифатида қобилиятли йигитларни топиб, уларни тўғри йўлга солиб юбора оларди.

Бунга мисол менинг ҳаётим. 1945 йилда С. Умаров Ўзбекистон Республикаси Министрлар Совети раиси ўринбосари бўлиб турган бир пайтда мени чақириб суҳбатлашди ва ўша пайтдаги ЎзФАнинг Президенти Т. Н. Қориниёзийга мени Москвага, Иттифоқ Фанлар академиясининг Лебедев номидаги Физика институтига аспирантурага ўқишга юборишни тайинлади. Шундан кейинги йилларда ҳам у менинг барча ишларим, ҳатто яшаш шароитим билан қизиқиб турди. Бирор қийинчиликка дуч келсам, уни енгишимга ёрдам берди. Номзодлик, докторлик диссертацияларини ҳимоя қилганимда менинг ютуқларимдан бениҳоя қувонарди, бу ютуқларни ўзига энг яқин кишининг ютуғидек қабул қиларди. У бошқаларнинг ютуғидан қувона оладиган ана шундай ажойиб инсон эди».

С. Умаровнинг физика фани соҳасидаги тадқиқотлари ҳақиқатан ҳам кўп қиррали бўлиб, бу тадқиқотлар физикавий электроникани ҳам, ярим ўтказгичлар физикасини ҳам, пахта физикасини ҳам қамраб олганди. У статистик физика, айниқса, нисбий статистик физика ва газларнинг кинетик назарияси бўйича кўпгина изланишлар олиб борди.

Асли физик олим бўлишига қарамай, у фалсафа, шарқшунослик, атамашунослик, фан тарихи масалаларига ҳам ғоят қизиқарди, адабиёт ва санъат ҳам унинг ҳаётида муҳим ўринни эгалларди. Биргина мақолада олим фаолиятининг ҳамма қирраларини очиб бериш, у амалга оширган барча ишлар, қолдирган бой мерос ҳақида ҳикоя қилиш қийин, албатта. Шунга қарамай, унинг «Ҳозирги замон физикаси тараққиёти» монографиясида аниқ таърифлаб берилган фалсафий қарашларини таъкидламасдан бўлмайди. Бу китобда жамият ва табиатшуносликда юз берган ўзгаришлар, ҳозирги замон физикасининг мураккаб фалсафий муаммолари баён қилиб берилган. Китобда материя чексиз эканлиги, физика атом, ядро, элементар заррачалар тилсимини оча бориб, ҳозирги вақтда моддий борлиқ оламига тобора чуқурроқ кириб бораётганлиги ҳақидаги фикрлар муфассал талқин қилинади.

ЎзФА академиги Убай Орипов хотираларидан:

«Машҳур олимлар - Д. К. Саидов, ака-ука Мусо ва Иброҳим Мўминовлар, Султон Умаров, шоирлар Ҳамид Олимжон, Уйғун, Шукрулло, шоира Ойдин, археолог Яҳё Ғуломов ва бошқалар мен билан бирга Педагогика академиясида ўқишган. Бизда иқтисодиёт ва маданиятнинг барча соҳалари бўйича мутахассислар тайёрлашар эди.

Педагогика академиясидаги барча дўстларимизнинг, айниқса, Султон Умаровга меҳрлари бўлакча эди. У ҳаётга муҳаббати катта, очиқ чеҳрали, ёқимли жилмайиб турувчи инсон эди. Биз унинг оқ кўнгиллиги ва беғаразлигини мутлақо бекиёс деб билар эдик.

У физика-математика факультетининг 2-курс талабаси сифатида биз - 1-курсга кирувчиларга катта қизиқиш билан қараган. Ўша даврда консультациялар бериш ҳали одат тусига кирмаган бир пайтда Султон Умаров бизга консультантлик қилиш вазифасини ўз зиммасига олган. Шу сабабли ҳам ҳаммамиз уни хуш кўриб, ҳурмат билан «домла» деб атардик.

Суҳбатларимиз чоғида у менинг физикага қизиқишимни сезиб, менга кўп эътибор бера бошлади. Султон Умаров энг мураккаб тушунчаларни ҳам оддий тил билан изоҳлай олар эди. У мени ўз фикрлари ва ғояларига ҳамкор қила олди. Биз энг яқин муносабатда бўлганлигимиз бежиз эмасди: қарашларимиз, қизиқишларимизда муайян муштараклик бор эди.

Ҳаммамиз у билан қаттиқ дўстлашиб қолганлигимиз учун ҳам усиз бир кун ҳам туролмасдик. 1931 йилда Педагогика академиясини тугатганимиздан кейин Султон Умаровга уй беришганида ҳам бизнинг кўп вақтимиз уникида ўтарди. Унинг уйи турли илмий баҳслар марказига айланганди.

У ҳаммамизга мардлик, ҳаётга муҳаббат ва тиришқоқлик борасида ажойиб сабоқ берган. Султон Умаров шахсан менга физикага ўта муҳим ва зарур фан сифатида қарашни ўргатди. Ўшандан буён мен бу фанга меҳр қўйиб, бутун ҳаётимни бағишладим»...

1957 йилда С. Умаров бир овоздан Тожикистон Фанлар академиясининг академиклигига сайланди ва ўта масъулиятли Президентлик лавозимига кўтарилди. Президент дастлаб халқ хўжалиги равнақини таъминлайдиган аниқ фанлар ривожига катта эътибор берди. Бу вақтда аниқ фанлар соҳасидаги тадқиқотларга эндигина киришилган бўлиб, республика халқ хўжалигининг турли жабҳаларида юқори малакали мутахассисларга, айниқса, тиббиёт ва физика-математика фани соҳасида кадрларга кучли эҳтиёж сезарди. Шунинг учун ҳам Султон Умаров ташаббуси билан турли илмий марказларга - Москва, Санкт-Петербург, Киев, Минск, Боку, Новосибирск ва бошқа шаҳарларга республика қобилиятли ёшларининг энг яхши вакилларидан 300 нафар аспирантлар ҳамда стажировкадан ўтиш учун ўқитувчиларнинг катта гуруҳи юборилди.

Олимжон НАЗАРОВ,
журналист.
(Давоми келгуси сонда).

Нуроталик чўпонлар «Адолат»ни севиб ўқишади.

НИЗО

ёхуд мулкда улуши бўлмаганларнинг ўзаро можароси ҳақида

Самарқанд вилояти Темир йўл туманлараро фуқаролик ишлари бўйича судида Самарқанд шаҳрининг Гагарин кўчасидаги 14-савдо дўкони билан боғлиқ можаро ва жамоа ўртасида юзага келган келишмовчиликлар таҳлил этилди.

Судга даъво аризаси билан мурожаат этган Раббим Бердиев, Галина Павловская – жами ўн кишининг эътирозлари шундай: улар ўз аризаларида мазкур дўконда узоқ йиллар аҳил жамоа бўлиб меҳнат қилиб келишганини таъкидлашади. Ўз маблағларига ускуналар, қурилиш материаллари сотиб олишганини айтишади. Бироқ, уларнинг даъвосича, жамоада меҳнат қилиб келган Хадича Раҳматова бирга ишлаймиз деб, алдов йўли билан дўконни хусусийлаштириш учун ходимларга қўл қўйдириб, розиликларини олган. Оқибатда Х. Раҳматова дўконнинг ягона эгаси бўлиб, дўкон ишчилари ишсиз қолган. Бу албатта даъвогарларнинг аризаларидаги талқин. Уларнинг асосий талаби эса Хадича Раҳматова номига берилган «09» рақамли мулкий ҳуқуқни тасдиқловчи Давлат ордерининг бекор қилиниши ва жамоанинг қадр-қимматига, ишчанлик обрў-эътиборига етказилган моддий ва маънавий зарар учун жавобгардан 2 миллион сўм ундириб берилишига қаратилган.

Хуллас, қарийб бир йилга чўзилган бу муросасизлик мобайнида даъвогарлар юқори ташкилотларга тинимсиз шикоят ёзиш билан банд бўлишади. Тадбиркор сифатида иш бошлашни ният қилган Х. Раҳматова биринчи қадам қўйишданоқ қаршиликка дуч келади. Даъвогарлар дўконни қулфлаб, калитни чўнтакка солиб «адолатни тиклаш» учун идорама-идора ариза кўтариб юришади.

Хўш, можарога сабаб бўлган бу дўкон аслида кимга қарашли бўлган? Унинг хусусийлаштирилишида ғайриқонуний хатти-ҳаракатларга йўл қўйилганми? Даъвогарларнинг шикоятлари ҳақиқатга қанчалик яқин?

Суд мажлисида аниқланишича, 600 квадрат метр майдондан иборат бу дўкон 1960 йили қурилган бўлиб, Самарқанд шаҳар «Ягона буюртмачи хизмати» бошқармасига қарашли эди. 1970 йилдан Боғишамол АТПО корхонаси бу бинони очиб, фойдаланиб келган. 1994 йили корхона тугатилгач, бино давлат тасарруфидан чиқарилиб, 10 кишидан иборат таъсисчи шахслар томонидан умумий улушли мулк асосида «Гулистон» масъулияти чекланган жамият ташкил қилиниб, ушбу ҳиссали мулкнинг таъсисчиларидан бири Хадича Раҳматова мазкур дўконда ишлаб келган.

Ҳиссали мулкнинг мулкдори сифатида Х. Раҳматова қонунда белгиланган тартибда мулкнинг мулкдор эгаси – «Ягона буюртмачи хизмати» ва «Гулистон» масъулияти чекланган жамиятнинг розилиги билан давлат мулкини баҳолаш маркази томонидан баҳоланган, яъни, 42554 сўмлик баланс қийматига эга 600 квадрат метр майдонда жойлашган дўконни 1950000 сўмга сотиб олган. Дўкон учун Давлат мулк қўмитасининг Самарқанд вилоят ҳудудий бошқармасига 1950000 сўм тўлаганидан сўнг қонунда белгиланган тартибда Х. Раҳматовага мулкий ҳуқуқни тасдиқловчи Давлат ордери берилганки, бу борада амалдаги қонун талаблари бузилиши ҳолатларига йўл қўйилгани йўқ.

Хўш, Х. Раҳматовага берилган ордернинг бекор қилинишини сўраб мурожаат этган ҳамкасбларининг даъволари қанчалик ҳақ?

Суд мажлисида даъвогарларнинг Х. Раҳматова 14-сонли дўконни давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш чоғида дўконда ишлаб келган ходимларнинг ҳуқуқини бузгани, уларга моддий ва маънавий зарар етказганига доир барча важларни, ҳар бир даъвогарларнинг арзини алоҳида-алоҳида тинглаб, батафсил муҳокама қилди. Натижада шу нарса аён бўлдики, даъвогар шахслар мулк эгаси билан «Гулистон» масъулияти чекланган жамият ўртасида тузилган ижара шартномаси асосида олинган бинода меҳнат шартномаси бўйича ишлаб келишган. Улар «Гулистон» МЧЖнинг таъсисчилари ва улушли мулк эгалари ҳисобланишмайди. Ижарачи эса ижарадаги мулкни «Ижарага берувчи»нинг рухсатисиз сотиб олиш ҳуқуқига эга эмас. Бу амалдаги мавжуд ижара шартномасининг 1, 3 банди билан белгиланган. Х. Раҳматова ижарага берувчи мулк эгасининг рухсати билан 600 квадрат метр майдондаги дўконни сотиб олиб, мулкда улуши бўлмаган, меҳнат шартномаси асосида ишловчи ходимларга ҳеч қандай [illegible]

Исломиддин МАҲМАТҚУЛОВ,
Самарқанд вилояти Темир йўл туманлараро фуқаролик ишлари бўйича судининг судьяси.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАРКАЗИЙ БАНКИ АХБОРОТИ

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 2002 йил 7 майдан бошлаб валюта операциялари бўйича бухгалтерия ҳисоби, статистик ва бошқа ҳисоботларни юритиш, шунингдек, божхона тўловлари учун хорижий валюталарнинг сўмга нисбатан қийматини белгилади. Шунга кўра:
1 АҚШ доллари
715 сўм 34 тийин.

Меҳр, мурувват, саҳоват

Тошкент шаҳар Собир Раҳимов тумани 2-Қорақамиш даҳасининг 1-мавзесида 24-Меҳрибонлик уйи бор. Бу ер—ғоят гўзал маскан. Дов-дарахтларга бурканган, ҳовлиси саранжом-саришта, дид билан безатилган равонлар, ўйингоҳлар, маърифатни тарғиб қилувчи шиорлар, кўм-кўк хиёбонлар кўзни қувнатади. Бири-биридан чиройли кийинган ўғил-қизларни кўриб ёқа қувонасан, киши.

СИЗ ЕТИМ ЭМАССИЗ...

Мени кўрган болалар бир зум ўйиндан тўхтадилар, ажабланиб тикила бошладилар. Мен аста уларнинг қошига бордим.

– Салом, азиз болалар! [illegible] атрофимни ўраб олишди.

– Бизнинг уйга хуш келибсиз, – деди сочлари узун жажжигина қизалоқ. Бу болакайларнинг ўта тарбияли, маданиятли эканликларига қойил қолмай иложим йўқ. Чунки улар бир оғиз кимлигимни, нима сабабдан бу ерга келганимни сўрашга ботинолмай туришарди.

– Болалар, мен мухбирман, – дедим ўзимни таништириб.

– Вой, ростданми?

– Бизларни газетага ёзасизми?

– Уйимизни мақтаб ёзинг, хўпми? – дея чуғурлаша кетишди. Мен эҳтиёткорлик билан уларнинг кўнглига қўл солдим.

– Нима фақат мақтайми, камчиликлар йўқми?

– Опажон, нима камчилик бўлиши мумкин. Қаранг кийимларимиз чиройли, озода. Ҳаммамиз аҳилмиз, оиимиз жуда яхшилар, – деди Иззатилла исмли бола.

Қаранг-а, ўз яшаб турган бошпаналарини, оилаларини қандай ҳимоя қилишаяпти. Лоақал озгина бўлса ҳам ҳар бир оилада камчилик бўлиши керак-ку. Хайриятки оқ-қорани, яхши ёмонни энди ажратадиган ёшга бораётган бу болалар ўз оилаларига содиқ фарзанд бўлиб улғаймоқлар. Улардан албатта Ватанга садоқатли инсонлар етишиб чиқиши шубҳасиз. Қундуз, Улуғбек, Зулфия, Севара, Иззатилла, Мастура исмли зийрак болалар «Юринг, оиимиз билан танишинг», дея болалар уйи раҳбари ҳузурига бошлашди.

– «Меҳрибонлик уйи» 1938 йилда ташкил топган, – дейди болалар уйи раҳбари Дилфуза Зайнутдинова. – Биз 3 ёшдан 11 ёшгача бўлган болаларни тарбиялаймиз. Фарзандларимиз ўзбек ва рус гуруҳлари бўйича 196-ҳамда 191-мактабларда таҳсил олишади. Дарсдан сўнг таэквандо, сузиш, теннис, каратэ, тикиш-бичиш, рассомчилик, драма, шашка, инглиз тили каби тўгаракларга қатнашишади. Етим болалардан ташқари ота-онаси қамоқда бўлганлар, ўз ота-оналик ҳуқуқидан маҳрум қилинганларнинг фарзандлари ҳам тарбияланадилар. Илгари болалар сони йил сайин ортиб борарди. Мустақиллик йилларида бунинг акси, ҳозирги кунда уйимизда 137 нафар бола тарбияланади. Яқинда Президентимизнинг амнистия тўғрисидаги Фармони муносабати билан қамоқдан озод қилинган оналар ўз фарзандларини қайтиб олдилар. Болажонларга маънавий-моддий ёрдам кўрсатаётган Ўзбекистон Республикаси Миллий банки, Тошкент шаҳар ҳокимияти, «Ўзбексавдо» уюшмаси каби ҳомийларимиздан жуда миннатдормиз. «Наврўз» байрами арафасида хатна тўйларини ўтказиш анъанага айланган.

Суҳбатимизга руҳшунос-методист Мавлуда Абзалова қўшилди.

– «Меҳрибонлик уйи»да тарбияланаётган болалар барча боғча ва мактаблардагидек ихтисослашган савияда таълим оладилар ва тарбияланадилар. Ўз ота-онаси бағридагидек [illegible] Уларни руҳан рағбатлантириш учун тез-тез байрамлар, учрашувлар уюштирамиз. Меҳмонлар олиб келган ўйинчоқлар-у, совға-саломларидан хурсанд бўлишларини кўриб ўзимизни бахтиёр сезамиз.

– Айтинг-чи, кун бўйи улар билан овора бўласиз. Болаларнинг хурсанд бўлишлари учун ўзингизни ҳам боладек беғубор, ўйинқароқ, қувноқ тутишга ҳаракат қиласиз. Бу—албатта, оғир бўлса керак?

– Нимасини айтасиз. Ичичингдан уларнинг кўзига тикилиб эзиласан, баъзи пайтлар турли саволларни бериб қолишади. Иложи борича ўзимни йўқотмай болаларча жавоб беришга ҳаракат қиламан. Кўнгилларини кўтармоқ. Болаларнинг тилини тушуниш учун улар билан дўстлашмоқ керак.

– Бу касбни танлаганингиздан хафа эмасмисиз?

– Тўғри болалар билан ишлаш қанча мароқли бўлса-да, унинг машаққатли томонлари ҳам бор. Лекин қайси она фарзандининг ташвишидан оғринади. Шулар менинг давлатим, шулар менинг ҳаётим...

Аёллар бор ўз фарзандларидан воз кечади, аёллар бор томирида ўзга онанинг қони оқаётган гўдакларга оналик қилади. [illegible] Турли тўгаракларга, бадиий кечаларга, байрамлар ўтказилаётган залларни кўриб хурсанд бўлдим. Болаларнинг тилидан ҳаяжонланиб, ғурур билан сўзлаб бераётган машғулотлари ҳақида эшитиб, менинг ҳам қалбим ғурурга тўлди. «Меҳрибонлик уйи» ходимлари ўта хушмуомала, уларнинг чеҳрасидан меҳр нури ёғилиб турибди. Суҳбат чоғида уларнинг ҳар бири бу хайрли ишларни нафақат ойлик маош учун, балки гўдакларга ўзгача меҳри борлиги учун ҳам бажаришаётганларининг шоҳиди бўлдим.

Дарвозадан чиқар эканман жажжи мезбонлар мени иззат-икром билан кузатиб қолишди:

– Опажон яна келинг, хўпми?

– Байрамларда таклиф қиламиз!

Мен ҳам уларга фахр-ифтихор билан жавоб бердим;

– Ҳа, болалар, албатта келаман. Сизларнинг шўх рақсларингизни, қувноқ қўшиқларингизни эшитиш учун албатта келаман!..

Боягина минг ҳижолатда, кўзимдан қуюлиб келаётган ёшларимни зўрлик билан тийиб «Меҳрибонлик уйи»га кириб келган эдим. Энди кўнглим хотиржам кетаркан-ман, кўз ёшларимни тутиб тура олмадим. Бу севинч ёшлари эди.

Ҳа, жигарларим, тинчланинглар, сизлар етим эмассиз! Сизларнинг бошингизни меҳр билан силагувчи Юртбошингиз, ёруғ юз билан кутиб олувчи келажагингиз, Дилфуза опа, Мавлуда опа сингари юзлаб-минглаб оналарингиз бор.

Раъно МАҲМУДОВА,
«Адолат» мухбири.

СУРАТДА: 24-«Меҳрибонлик уйи»нинг қувноқ болалари

Турмуш чорраҳаларида

ЁЛҒИЗЛИК

Ёдингиздами?.. Куз эди ўшанда. Тўкилиб бўлганди дарахтларнинг сап-сариқ барглари. Дийдираб турарди бекатда юпун кийинган одамлар. Дийдираб турардим бир четда мен ҳам. Хўмрайган осмондан ёғиб турар эди ёмғир шивалаб. Шалоббо ҳўл бўлиб уст-бошингиз йиғлаб келар эдингиз аллақаёқдан. Қўрқиб кетдим кўриб аҳволингизни. Чопиб бориб аста туриб қўлингиздан сўрадим: «Ҳа, опажон, тинчликми? Нега йиғлаб келаяпсиз? Хафа бўлдингизми ёки бировдан?».

– Ёлғизлик қурсин укажон, ёлғизлик...

Ҳўнграб йиғладингиз ўпкангиз тўлиб. «Қўйинг, опажон, йиғламанг! Ёлғизман деб ўйламанг! Ахир...»

– Эҳ, – дедингиз сиз чуқур хўрсиниб. – Кимим бор менинг, айтинг, кимим бор? Биласиз-ку, шўрпешона эканлигимни. Биласиз-ку, фарзанддан мени сиқиб қўйганлигини. Бунинг устига на онам бор, на отам. На опам бор, на синглим. На ака бор, на укам. Ва на вафодор ёстиқдошим. Алам қилар экан, касал ҳолингда дорихонама-дорихона, дўконма-дўкон сарсон юрсанг, ўлганнинг устига тепгандай бўларкан. Мана шунга йиғлаб келаяпман, укажон. Ахир бахти қоралик бундан ҳам ортиқ бўладими?

Билибми-билмай оғзимдан чиқиб кетди: «Меҳрибонлик уйи»дан бирон бола асраб олсангиз бўлмасмикин?»

– Бўлмайди, укажон, бўлмайди, – дедингиз сиз ҳўнграб. – Бировнинг боласи менга болалик қилармиди?

Мен бошқа ҳеч нарса сўрай олмадим сиздан.

Нима ҳам сўрар эдим, элликка бориб қолган аёлдан?..

Ўша гапингиздан сўнг жуда қаттиқ ранжидим сиздан. Кўзларимни кўр қилиб, қулоқларимни кар қилиб ўтадиган бўлдим олдингиздан. Хаёлимга келтирмайдиган бўлдим хабар олмоқни ҳолингиздан...

Айтинг, камми бола асраб олган аёл бу дунёда? Камми, сиз жирканган ўша етим болани ўз фарзанди қилиб олиб, бахтли бўлган аёл бу дунёда? Камми, етти ёт бегона аёлни онажон деган болажонлар бу дунёда? Камми сизга ўхшаганларга ўғил бўлиб, қиз бўлиб, кўзларига нур, белларига қувват бўлганлар бу дунёда?

Эҳтимол, ўн ёшли бўларди ўша қизча ҳозир.

Эҳтимол, ўн саккизга тўларди ўша қизча ҳозир.

Балки сарсон-саргардон юрмас эдингиз дорихонама-дорихона...

Балки, мен ҳам кўрмаган бўлардим кўзларингизда ёш. Ёдингиздами, «Меҳрибонлик уйи»дан бирон бола олсангиз бўлмасмикин?» деган-дим мен ўшанда. «Йўқ, – дея жавоб берган эдингиз сиз ҳўнграб. – Ўз ота-онасига буюрмаган бола бегонага буюрармиди?..»

Буни қаранг, йиллар ўтиб, сиз ҳақ бўлиб чиқдингиз. Чақалоқлигидан олиб келиб, оқ ювиб, оқ тараганингиз, бағрингизга босиб, ёлғизим дея эркалаганингиз кўзларингиздан нур, белингиздан қувват кетиб, ҳассага таяниб қолганингизда тарк этди сизни мангуга. Биламан, ҳозир сизга жуда-жуда қийин. Афсуски, мен сизга ачина олмайман. Ажралиб қолганингиз – оламдан кўз юмган итингизга ачинаман, холос. Чунки, у сизга содиқ ва ҳамиша йўлдош эди. На чора, дунёнинг ишлари шунақа экан.

Мана, сиз яна ёлғиз қолдингиз. Аммо мен буни сира-сира истамас эдим. Истамас эдингиз ўзингиз ҳам. На чора, шундай бевафо экан бу дунё. Бешафқат экан ўлим. Эҳ... Ёлғизлик қурсин, ёлғизлик!

Нуриддин ОЧИЛОВ.

Пародия

«ЭШИГИНГНИ ҚОҚДИМ...»

Эшигингни қоқдим,
Эшитаяпсанми:
Гуп-гуп-гуп–юрагим уриши.
Ана, эшик орқасидан келаяпти,
Шип-шип-шип – оёғинг товуши.

Ғулом ШОМУРОД,
(«Эшигингни қоқдим» шеъридан).

Дарвозангни қоқдим,
Тақ-тақ-тақ-тақ.
Вов-вов-вов – келди итнинг товуши.
Ҳовлининг ичидан эшитилди секин.
Шапур-шупур деган оёқ товуши.
Юрак ҳаяжондан ура кетди:
Дук-дук, дук-дук,
Сен бўлсанг керак деб қувончдан.
Афсус, елкам узра тушди кетма-кет
Шақ-шақ-шақ – опангнинг эски ковуши.

Ўткир САИДОВ.

ЖОНИМ...

(қизиқчи Хожибой Тожибойдан)

Бекатга навбатдаги автобус келиб тўхтади. Ҳамма чиқиб бўлди. Фақат, бир бўйдоқ йигит ёнидаги қизга илтифот билан дерди:

– Жоним, сиз аввал чиқинг, кейин мен!

– Йўқ, аввал сиз чиқинг, мен кейин чиқаман, – деб қиз йигитга йўл берди. Шунда йигит бир қўлини кўксига қўйиб, ёлворгансимон такрорлади.

– Жоним, йўқ деманг, аввал сиз чиқасиз!..

Буларнинг гаплари ғашига теккан автобус ҳайдовчиси ўшқирди:

– Ҳой йигит, аввал сен чиқ, кейин жонинг чиқади!

ҚАҲ-ҚАҲА

Кичкина Эрнест мактабга дарсини тайёрламай келди. Ўқитувчи бунинг сабабини сўради:

– Уйда ойим билан дадам жанжаллашганлари-жанжаллашган.

– Ойингни яхши биламан, – деди ўқитувчи, – сенинг отанг ким?

– Улар ҳам худди шу масалада жанжаллашадилар-да...

* * *

Эр-хотин кечки овқатдан кейин ўзаро суҳбатлашиб қолишди.

– Қаранг, дадаси, турмуш қурганимизга қирқ йил бўлибди-ю, бирор марта ҳам жанжал қилмабмиз-а? – деди хотини.

– Ҳа, онаси, бу менинг яхшилигимдан-да.

– Йўқ, менинг яхшилигимдан.

– Сенинг эмас, менинг яхшилигимдан.

– Бекорни айтибсиз...

– Гап қайтарма!

– Қайтараман, қайтараман!

Хотин юзига тўсатдан тарсаки тушди. Жанжал бошланди...

* * *

Қамоқхонага эрини кўргани келган хотин сўради:

– Қалай, бу ер дурустми?

– Худди уйдагидек. У ёқ-бу ёққа чиқиш мумкин эмас. Овқатнинг ҳам мазаси йўқ.

* * *

Машҳур режиссёр ёш ва қобилиятли актрисага деди:

– Янги ишлаётган фильмда сизни суратга оламан. Ишонаманки, бир йилдан сўнг биз «Оскар»га эга бўламиз.

– Оскар! – деди актриса иккиланиб. – Мабодо қиз бўлса-чи?..

АЖАЛ ОВИ

ёхуд бир аёлнинг оғу чангалидаги фожиаси

Билмайин босдим тиконни,
Тортадурман жабрини...

Халқ мақоли.

Ая стол устига ёйиб қўйилган заҳри қотилга тикилганича хаёл оғушига ғарқ бўлди... Мўмай даромад орқасидан қувиб, охири келган жойим шу бўлди. Ўзимни нақ ёниб турган оловга ташладим. Ношукурликни қарангки, ҳамма нарсам бўла туриб... Мол-давлатдан кимам тўйганки, мен тўярдим. Оллоҳнинг берганига қаноат қилмай, охир оқибатини ўйламасдан ўзимни ёниб турган оловга ташладим. Энди эса жабрини тортаяпман...

УЧҚУР ХАЁЛЛАР

Она-боланинг қувноқ гурунглари узоқ давом этарди.

Пачка-пачка пуллар, долларлар қўлингга каптардек қўниб турса, гапларинг ҳам жарангдор чиқади. Белингнинг бақувватлигини айтмайсанми? Пулдор бойвучча отасига кунига етти маҳал ош бераркан. Вой айланиб кетай кўкининг ҳидидан. Лекин-чи, ҳаммаси ҳам меҳнат талаб қилади. Соя-салқинда ётволиб осмонга нола қилганга сариқ чақаям жамолини кўрсатмайди.

Ниҳоят аянинг «дилбар» гурунги қизи тушмағурнинг кўзларини ўйнатиб қўйди. Чаккагини очиб булбулигўё қилиб юборди.

– Ойижонимдан ўзим ўргилай. Ўзимнинг ойигинам. Тўғри қиласиз. Ҳаммамизни уйли-жойли қилиб бўлдингиз. Энди эркин қўшсиз. Қанот қоқиб хоҳлаган томонингизга учаверасиз.

– Ҳой-ҳой, нималар деяпсан? Менга дамингизни олинг демоқчисан, шекилли. Тинган—номард! «Комерсантлар» қачон тиниб-тинчишни яхши билишади.

– Ойижон, ҳар нарсани кўнглингизга олаверманг. Шунчаки ҳазиллашдим-да.

– Вой ҳазилинг қурсин-е. Мен ўтириб қолсам катта аравани ким тортади? Нафақат сизларнинг ҳар бирларингизга, невараларимга ҳам «Нексия» оббериш ниятим бор. Генералликни орзу қилмаган аскар аскарми?

– Яшанг, ойижон! Алломадан камингиз йўқ. Сизга гап йўқ.

– Қанча тайёрлаб қўйдинг?

У онасига қараб чуқур нафас оларкан маъноли боқиб «ҳаммаси жойида» деган ишора билан кўз учириб қўйди.

Ниҳоят ая қизиникида аввалгидек узоқ меҳмон бўлиб қололмади. Лаш-лушларини йиғиштириб жўнаб қолди. Қизи салафан халтачаларга жойлаган героинни бўхчалар орасига солаётганида ая деди:

– Бу эҳтиётсизлигинг менга панд бериб қўяди, она қизим. Божхонада ўтирганлар ҳам девор бўлмаса кўчани кўрадиган бўлиб қолишган. Ер ютгурлар ҳамма ёғингни ағдар-тўнтар қип ташлайди.

– Унда қаёғингизга жойлаштирасиз?..

Ниҳоят ая кўзи билан икки томонига ишора қилди. Қизи унинг гапини англади. Она-бола қизаришиб роса мириқиб кулишди.

– Бу савилинг неча грамм?

– Бор-йўғи саксон етти грамм. Жойлашармикин?

– Жойлашади. Шундай лопиллаган филдай гавдага жойлашмай ўлибдими.

БЕМАҲАЛДА ТУҒИЛГАН «ЭГИЗАКЛАР»

Одатдагидек божхоначилар ишни ўтган-кетганларни қабул қилишдан бошлашади. Кун бўйи ўтиб-қайтувчиларнинг кети узилмайди. Нариги томонда эса қўшни Тожикистон Республикаси божхона мажмуаси. Ниҳоят ая тожикистонлик божхоначиларга панд бериб ўтишга ўтиб олди-ю, бу ёғига оёғи қалтирай бошлади.

Божхона ходимаси Барно Ҳазратқулова республикамизга кириб келаётган аёлларни жиддий текширишга одатланиб қолган. Қолаверса, хизмат тақозоси ҳам шуни талаб қилади. У бир неча аёлларни кузатувдан ўтказди-ю, ниҳоят аяга келганда унинг чеҳрасидаги сирли боқишларни пайқаб, аяни стулга ўтириб туришга чорлади.

– Анча толиққан кўринасиз ая. Бирпас нафасингизни ростлаб туринг. Ҳарқалай Душанбедек шаҳри азимдан келишнинг ўзи бўлмайди.

Аянинг чеҳраси бутунлай ўзгариб қолди. Талвасага тушиб ўзини у ён-бу ёнга ура бошлади. Божхоначилар «Тез ёрдам»га қўнғироқ қилишди. Беморга дастлабки тиббий ёрдам кўрсатилди. Шу орада «Тез ёрдам» машинаси ҳам етиб келди. Врачлар аянинг аҳволи оғирлигини таъкидлашди.

– Тўлғоқ тутган. Зормандалар туғила қолса, бир пастда тинчиб қолади. Нима бўлгандаям ичида ёрилмаган бўлсин. Йўқса.., – деди Барно ҳамкасбларига юзланиб. Баъзиларнинг шўхлиги келиб кулишса, баъзилари 50 ёшга кириб, ажал овига чиққан аёлнинг қора қилмишидан афсусланишар, ачинишар, ўзларича турли мулоҳазаларга боришарди.

Аяни марказий касалхонанинг реанимация бўлимига ётқизишди. Врачларнинг ёрдами билан эгизакларам дунёга келтирилди. Ўн икки «арзанда»нинг дунёга келиши аяни анча толиқтириб қўйган эди.

Касалхона бўлим мудири Тўлқин Мирзаев божхона суриштирувчисига деди:

– Бемор Ниҳоят Жабборованинг аҳволи анча оғир эди. Ичидан гиёҳвандлик моддалари олингач, икки кун ички аъзоларини ювиб тозаладик. Сабаби, унинг ичида ўн икки ўрам эмас, балки ундан кўпроқ гиёҳванд модда бўлган. Очилган салафанлар бунинг исботи. Айрим салафанлар очилиб гиёҳванд модда организмига сўрилиб кетган. Ҳатто у бош мия фаолиятини ишдан чиқарган. Бундай шароитда уни асраб қолишнинг имкониятлари қолмайди. Бу ўз жонига ўзи қасд қилишдир.

Афғонистонда толибонлар ҳаракатининг инқирозга юз тутиши бу мамлакатдан Марказий Осиёга кириб келаётган «қора дори» операцияларига кескин зарба бўлди. Аммо унинг жароҳатлари ҳали-ҳали акс-садо бериб турибди. Жаҳоннинг «Би-би-си», «Озодлик», «Немис тўлқини», «Машҳуд» радиотўлқинларидан тарқатилган маълумотларга қараганда, собиқ Иттифоқ мамлакатларида етмиш беш мингдан зиёд аёллардан наркотранзит сифатида фойдаланиб келинмоқда. Бироқ, бузоқнинг югургани сомонхонагача, деганларидек, юртимизда уларнинг йўлига ишончли тўсиқ қўйилган. Гиёҳванд модда ташувчилар буни билиб қўйсалар, ёмон бўлмасди.

Тилло ЭШМАТОВ,
Сариосиё божхона мажмуаси бошлиғи, капитан.
Турсун МАҲМАДАЛИЕВ,
«Адолат» мухбири.

«НЕКСИЯ» УЧУН ҚИСМЛАР

Хом ашё билан таъминлаш мақсадида «Андижон полимер» акциядорлик жамияти негизида пластмасса хом ашёсини йиғадиган «Омад» кичик корхонаси иш бошлади.

Бош корхонада олинаётган полипропилендан «Нексия» автомобиллари бамперлари учун кронштейнлар тайёрланади. «Ўз Корам Ко» қўшма корхонаси билан тузилган шартномага мувофиқ «Андижон полимер» «ЎзДЭУавто» учун деталлар ва қисмлар ишлаб чиқармоқда. Бундан ташқари, мазкур корхонада идишлар учун пласмасса қопқоқлар ҳамда мева ва сабзавотлар солинадиган қутилар тайёрланаяпти.

Муассис: Ўзбекистон «Адолат» СДП Сиёсий Кенгаши ва «Адолат» газетаси ижодий жамоаси.

Бош муҳаррир: Тўхтамурод ТОШЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

Т. О. ДАМИНОВ, А. Ғ. ҒУЛОММАҲМУДОВ, А. ЖЎРАБОЕВ, Р. З. АҲМАДАЛИЕВ (Бош муҳаррир ўринбосари), Р. Р. ҲАЙДАРОВ, М. МЎЙДИНОВ, К.РИХСИЕВ (Бош муҳаррир ўринбосари), Р. М. АЗИМОВ, Т. И. ЭРГАШЕВ, А. МАМАЖОНОВ, Ў.Ф. ЖЎРАЕВ, Н. НУРМАТОВ, М. КАЛОНХОНОВ, Д. Ғ. ТОШМУҲАМЕДОВА, З. Т. ТЎРАҚУЛОВ (ўз мухбир).

Мулоқот учун телефонлар:
Қабулхона — 133-41-89.
Хатлар ва шикоятлар бўлими — 136-55-64.
Котибият — 136-55-96.
Факс: (8.371) 133-41-89.

МАНЗИЛИМИЗ:
700047, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат Матбуот қўмитасидан 140 рақам билан рўйхатдан ўтган.
Буюртма Г— 400,
Ҳажми—2 табоқ.
Офсет усулида босилган.
Қоғоз бичими А—2

«Шарқ» нашриёт - матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди.
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41.

Навбатчи— Илҳом СИДДИҚОВ | Саҳифаловчи — Баҳтиёр ҚЎШОҚОВ

Газета IBM компьютерида терилди.

Босишга топшириш вақти—20.00. Босишга топширилди 20.00.